

MUSTAFA ÖZKAT**

Türk Edebiyatında Manzum Meşâyih Silsile-nâmeleri (Tasavvufî Silsile-nâmeler - Tarikat Silsile-nâmeleri)*

Verse Silsile-names of the Sheikhs in Turkish
Literature (Sufi Silsile-names - Silsile-names of
Cults)

Ö Z E T

Divî ilimlerden hüsn-i hatta, tarikat meşâyihinden hanedanlara varıncaya kadar geniş bir sahada kullanım imkânı bulmuş olan silsile-nâmeler, neslin veya nakledilen bilgilerin kesintisiz ve bozulmadan devamını göstermesi bakımından önemli birer belgedir. Hadis ilmindeki isnad/sened geleneğinden etkilendiği tahmin edilen meşâyih (tarikat) silsile-nâmeleri de bu çerçevede tarikatın kesintisiz bir şekilde Hz. Peygamber'e bağlandığını gösteren birer belge niteliği göstermektedir. Tasavvuf kültürü içerisinde manzum, mensur, manzum-mensur olmak üzere üç şekilde kaleme alınmış meşâyih silsile-nâmeleri içerisinde manzum örnekler makalemize konu olarak seçilmiştir. Bu doğrultuda tespit ettiğimiz Türk edebiyatındaki 51 farklı şaire ait 60'ı Türkçe, 3'ü Farsça manzum meşâyih silsile-nâmesinin en eski iki örneğinin XV. yüzyılda Farsça olarak kaleme alındığı; Türkçe manzumelerin XVII, XVIII ve XIX. yüzyıllarda yoğunluk kazandığı görülmektedir. Manzum meşâyih silsile-nâmelerinde kaside ve mesnevi nazım şekillerinin daha çok tercih edildiği, bunlarda beyit sayılarının 7 ile 2871 arasında değiştiği; 33+1 silsile-nâmenin Halvetiyye, 12+1 silsile-nâmenin de Nakşibendiyye tarikatı ve şubeleriyle ilgili olduğu anlaşılmıştır. Didaktik nitelikte olan silsile-nâmeler aracılarıyla aslında her şair, kendi tarikatının öğüsünü ve propagandasını yapmaktadır. Bu nedenle tamamı tarikat ehli olan bu şairler, manzumelerinde aruz ölçüsü kullanmaya özen göstermişler, hezec ve remel bahirlerini daha yoğun olarak kullanmışlardır. Bazı silsile-nâmelere başka türlere de örnek oluşturacak özellikler bulunduğu gözlenmiştir. Çalışmamızda, manzum meşâyih silsile-nâmelerinin ortak

ABSTRACT

Silsile-names, which have found the opportunity to be used in a wide range of fields from religious sciences to calligraphy, from cult sheikhs to dynasties, are important documents in terms of showing the uninterrupted and undistorted continuation of the generation or the transmitted information. Silsile-names of the sheikhs (cult), which are estimated to be influenced by the tradition of isnad/sened in the science of hadith, also show the quality of documents showing that the cult was uninterruptedly connected to the Prophet. Silsile-names of the sheikhs were written in three ways as verse, prose and verse-prose within the Sufi culture. The verse examples of these have been chosen as the subject of our article. It has been identified that the two oldest examples of silsile-names of the sheikhs, 60 of them in Turkish and 3 in Persian belongs to 51 different poets in Turkish literature were written in Persian in the 15th century and it has been determined that Turkish poems gained popularity in the 17th, 18th and 19th centuries. It has been stated that ode and masna'vi verse forms are more preferred in verse silsile-names of the sheikhs where the number of couplets varies between 7 and 2871 as 33+1 silsile-names are related to Halvetiyye and 12+1 silsile-names are related to Naqshbandiyya cult and its branches. In fact, each poet praises and propagates his own cult through silsile-names, which are in didactic forms. For this reason, these poets, all of whom were members of the cult, carefully used aruz prosody in their poems, and used hezec and remel bahirs

* Makalenin Geliş Tarihi: 16.03.2022/Kabul Tarihi: 24.03.2022.

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. (mustafaozkat@gmail.com), Orcid Id: 000-0002-6882-794X).

özellikleri tespit edilmeye çalışılmış, her bir şairin meşâyih silsile-nâmeleri hakkında kısa bilgiler verilmiş ve yazma nüshalarının bulunduğu kütüphane kayıtları aktarılmıştır. Ayrıca üzerinde yayım faaliyeti gerçekleştirilmiş silsile-nâmelerle ilgili künye bilgileri de ilgili silsile-nâme tanıtılırken dipnot olarak gösterilmiştir.

more intensely in their poems. It has been observed that some silsile-names have features that will set an example for other genres. In our study, the common features of verse silsile-names of the sheikhs were tried to be determined, brief information about each poet's silsile-names of the sheikhs was given and information about the library records with manuscript copies is given. In addition, the imprint information about the silsile-names on which publication activities have been carried out has also been shown as a footnote while introducing the related silsile-name.

ANAHTAR KELİMELEER

Fihrist-i Şâhân, silsile-nâme, meşâyih silsilesi, tarikat, tasavvuf edebiyatı.

KEYWORDS

Fihrist-i Şahan, silsile-name, silsile-names of the sheikhs, cult, sufi literature.

Giriş

Arapça geçişli bir fiil olan ve “bir şeyi diğer bir şeye bağlamak, iliştiirmek, zincir yapmak, birbirine ulamak; bir soyun şeceresini yapmak; suyu şelâle hâlinde dökmek” anlamındaki “selsele” (سلسله) fiilinden türetilmiş bir isim olan “silsile”, “zincir, bağ; soy, sop, sülâle; bir zürriyet veya neslin kesintisiz devamını gösteren şecere, soy kütüğü” gibi anlamlara gelmektedir. Rütbe ve mevki yönünden bir sınıf içindeki derecelenme de silsile sözcüğü ile ifade edilmektedir. Farsçada “mektup, kitap, risâle, bir şeyden haber veren vesika” anlamındaki “nâme” kelimesi ile birleşerek de birbiriyle soy bağı olan ailelerin ya da birbirine “el veren” meslek erbabının şeceresini, hiyerarşik yapısını gösteren vesikalar anlamında kullanılmaktadır (Usta 2006: 10) (Pakalın 1983: 226) (Kadri 1943: 104).

İslam kültüründe ilk defa hadis ilminde kullanılmış olan “silsile” sözcüğü, “sened” sözcüğü ile aynı anlamda, hadis râvîlerinin kesintisiz bir şekilde Hz. Peygamber’e kadar olan isimler zincirini ifade etmektedir. Bu doğrultuda *silsile* ya da *sened*, bir hadisi birinden rivayet ederek sonraki nesillere ulaştıran râvîlerin alış sırasına göre ve tarih unsuru (kronoloji) göz önünde bulundurularak zikredilmesi şeklinde anlamlandırılabilir (Küçük 2001: 154). Bu terim, sonraki dönemlerde siyer, tefsir, fıkıh, kelâm ve tasavvuf ilminde de kullanılır olmuştur.

Doğu kültürüne mensup ülkelerde tekke ve medrese mensupları ile sanat erbabından eğitimlerini tamamlayanlara üstatları tarafından verilen *icâzet-nâme* adlı yazılı belgeler, ehliyet ve liyakatin bir sembolü olarak büyük önem arz etmektedir (Akpınar 2000: 393). Bu çerçevede ilmî icâzet,

hadis icâzeti, fennî icâzet, zikir icâzeti,¹ sanat ve meslek icâzetinin yanı sıra tarikat (meşâyih) icâzetleri de oldukça yaygınlık kazanmıştır. Tarikat önderlerinin, kendi usulünü devam ettirmeye lâyık gördüğü müridine verdiği irşâd izni (Akınar 2000: 397), “tarikata sülûk icâzeti” ve “hilâfet-nâme” adıyla da anılmış; her tarikatta icâzet-nâme sahibi mürşitler, irşâd için oturdukları postta bir silsile oluşturarak bu zinciri kesintisiz olarak sonraki kuşaklara aktarmışlardır. Tasavvuf ilminde *silsile-nâme* ya da *tomâr* olarak da adlandırılan terim, bu vesileyle bir tarikatta, bir önceki şeyhten aldığı icâzetle ve onun vefatıyla birlikte postnişin olmuş şeyhlerin sıralı listesini ifade etmektedir. Tarikat önderleri dışında Hz. Âdem’den itibaren nebilerin, herhangi bir hanedana mensup padişahların, vezirlerin, Hz. Muhammed’in soyundan gelenlerin, aynı soya mensup olanların; hüsn-i hat, tezhip ve musiki gibi “meşk” adı verilen ve usta-çırak ilişkisi içerisinde belirli bir disiplin içerisinde öğretilen meslek veya sanatkârların soy ağacını (şeceresini) ya da görev sırasını içeren eserler de *silsile* veya *silsile-nâme* adıyla anılmıştır.

“Silsile-nâme, Batı medeniyetinin ‘genealogie’ diye tanımladıkları, Türklerin *soy ağacı* veya *şecere* diye adlandırdıkları, ‘nesebnâme’ diye de bahsedilen, sülâlelerin (soyun) kimlerle akraba olduklarını gösteren bir nev’i şemadır.” (Bayram 2000: 7) şeklinde yapılan tanımda, silsile-nâmede akrabalık ilişkisinin ön plana çıktığı görülmektedir. Büyük bir bölümü tomar (rulo) şeklinde hazırlanmış bu tür örnekler içerisinde enbiyâ ve selâtın (Selçuklu ve Osmanlı hânedânı) silsilelerini gösteren yazmaların sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir.²

¹ Kâdirî şeyhi Borlu Mar’âşîzâde Ahmed Kuddûsî Efendi (doğ. 1183/1769 – ö. 1265/1849) tarafından manzum ve mensur olmak üzere iki bölüm hâlinde oluşturulmuş, isteyen bütün müminlere manevî yolla kıyâmete kadar devam edecek zikir icâzetnâmesini içeren böyle bir risalesi mevcuttur: (*İcâzet-nâme-i ‘Amme*) Mevlânâ Müzesi Ktp. No: 2444/III, vr. 87^b-88^b; Konya Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, No: 10111, vr. 1^b-6^b (Alıcı ve Gedik 2018: 220-235).

“*Sâlika dînle beni diyem sana bir hoşca râz*

Çün gereklüdür be-gâyet eyle gönlünde rikâz” matla ile başlayan 27 beyitlik kasidenin ardından Mar’âşîzâde Ahmed Kuddûsî Efendi, mensur olarak kendisi, icâzet-nâmenin yazılışı ve zikirle ilgili bilgiler vermektedir.

² Bunlardan bazıları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: MC_Fr_000002 (Hz. Âdem’den Sultan II. Mahmûd’a kadar); No: MC_Fr_000004 (Hz. Âdem’den Sultan II. Bâyezid’e kadar); No: MC_Fr_000006 (Hz. Âdem’den Sultan III. Selîm’e kadar).

Silsile-nâmeler, düzenlenme şekilleri açısından farklılıklar gösterebilmektedir. Kitap veya risâle şeklinde kaleme alınmış silsile-nâmeler olduğu gibi, rulo (tomar) tarzı kağıt üzerinde kişi adlarının oklar ve çizgilerle birbirine bağlandığı silsile-nâmeler de hazırlanmıştır. Bunlardan bazıları cetvel ya da daireler şeklinde, bazıları da madalyonlu veya minyatürlü olabilmektedir. Daireli ve madalyonlu silsile-nâmelerin Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaygınlık kazandığı anlaşılmaktadır (Usta 2006: 57-60). “Şecere” adıyla da anılan ve hânedan silsile-nâmelerini andıran bu türün en güzel örnekleri Ankara Etnografya Müzesinde yer almaktadır.³

Makalemizin ana konusunu manzum meşâyih silsile-nâmeleri oluşturmaktadır. Bu nedenle İslâmî ilimlerde silsile geleneği ve bu gelenek çerçevesinde Arapça olarak düzenlenmiş örnekler makalemizin sınırları dışında tutulacaktır. Ancak meşâyih silsile-nâmelerine geçmeden önce Osmanlı Devleti'nin egemen olduğu topraklarda -farklı alanlarda- silsile-nâme adıyla Türkçe olarak düzenlenmiş örnekleri kısaca anmakta yarar vardır.

Peygamberler, Hânedânlar (Padişahlar) ve Tanınmış Kişilerin Ailevî Geçmişini (Soylarını) Konu Alan Silsile-nâmeler:

Subhatü'l-Ahbâr veya *Zübdetü't-Tevârîh* diye de adlandırılan bu tür silsile-nâmeler, genellikle “tomar” adı verilen şerit (rulo) biçiminde düzenlenmiş kağıt üzerine bir ağaç ve ağacın dalları şeklinde kaydedilmiştir. Kitap ve risale şeklinde düzenlenmiş örnekleri de bulunan bu tür silsile-nâmelerde çoğunlukla Hz. Âdem'den başlanarak Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen 28 peygamber kronolojik sırayla anılmakta; daha sonra Hz. Peygamber ve dört halifenin silsilesi verilmekte, bunu takip eden bölümlerde de Emevîler, Abbasîler, Selçûkîler şeklinde hânedânlara geçilmektedir. Bu tür silsile-nâmeler, minyatürlü ve minyatürsüz olmak üzere iki tarzda düzenlenmektedir (Musavvir Hüseyin 2000).

³ *Şî' Şeceresi*, No: 8457; *Nakşibendî Silsile-nâmesi*, No: 9667; *Şecere-i Tayyibe*, No: 1349; *Kâdirî Silsile-nâmesi*, No: 10158; *Mevlevî Silsile-nâmesi*, No: 1256-a).

Hattat Silsile-nâmeleri (*Silsile-i Hattâtîn*):

“*Aklâm-ı sitte*” olarak adlandırılan *tevkî*, *rikâ*, *muhakkak*, *reyhânî*, *süliis* ve *nesih* hatlarında icâzet sahibi hattatların hat sanatını kimden öğrendiklerini, ustası olan hattatın kimden icâzet aldığını gösteren ve bunu bir zincir olarak hat sanatının pîri Hz. Ali’ye kadar götüren hattat silsile-nâmeleri de bulunmaktadır. Hat icâzetnâmesi olarak da adlandırılan ve *aklâm-ı sittenin* her türünde mensur olarak kaleme alınan övünç vesilesi bu belgeler, hat sanatının hangi ekolün usul ve esaslarına göre icra edildiğini göstermesi bakımından büyük önem arz etmektedir (Derman 1997: 493-499).

Kürsü Şeyhliği Silsile-nâmeleri:

Osmanlı Devleti’nde halka nasihat ederek onların ilmî, ahlâkî ve manevî seviyelerini yükseltmek amacıyla başta selâtîn camiler olmak üzere büyük camilerin her birinde ulema arasından seçilmiş vaiz ve hatiplere “kürsü şeyhi” ya da “cuma vâizi” denirdi. Bu görevlilerin sıralı listeleri de silsile-nâme olarak adlandırılmıştır (Başkurt 2012: 117-145).

Nakîbü’l-Eşrâf Silsile-nâmeleri:

Hz. Peygamber’in kızı Hz. Fâtıma’dan doğan Hz. Hasan soyundan gelenler “şerîf”, Hz. Hüseyin soyundan gelenler de “seyyid” olarak anıldığı gibi Osmanlı Devleti’nde “şerîf” ve “seyyid”lerin kayıtlarını tutmak amacıyla görevlendirilen kişilere de “nakîbü’l-eşrâf” veya “nakîbü’n-nukabâ” denilmiştir. İşte soy itibarıyla Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’e bağlı bu seyyid ve şerîflerin aile şecereleri de *silsile-nâme* adıyla anılmıştır (Buzpınar 2006: 322-324). Halvetî-Sinânî şeyhi olan **Seyyid Nizâm-zâde Seyyid Seyfullah**’ın (ö. Temmuz 1601) silsile-nâme türündeki iki manzumesinden biri bu türdendir (3/1).

Meşâyih Silsile-nâmeleri (Tasavvufî Silsile-nâmeler - Tarikat Silsile-nâmeleri):

Bu gruba giren silsile-nâmeleri, kendisine biat edilen mürid-i kâminden Hz. Peygamber’e kadar uzanan birbirinden el almış şeyhlerin

manevî zinciri olarak tanımlayabiliriz. Tasavvufta meşâyih (tarikat) silsilelerinin Hz. Peygamber ile başladığı kabul edilir.⁴ Bu nedenle her tarikat, savunduğu düşünce ve eylemleri Hz. Peygamber'e dayandırmak; Hz. Peygamber'in sünnetine göre hareket ettikleri ve en doğru yolun kendi tarikatları olduğu hususunda bütün müritlerini inandırmak zorundadır. Bunun için de icâzet makamına oturan her şeyh, kendinden önce o makama oturmuş şeyhlerin hangi silsileyle Hz. Peygamber'e uzandığını bilmek mecburiyetindedir. Böylece Kur'ân-ı Kerîm ve hadis-i şeriflerle şekillenmiş manevî ilimlerin, ahlâkî düsturların ve eğitim metodlarının kuşaktan kuşağa aktarılması amaçlanmış olur. Tasavvuf kültüründe nasıl ki bir mürşidin eteğinden tutmadan nefis terbiyesi ve benlik mücadelesi mümkün değilse bir mürşidin sıhhati de manevî bir zincirle Hz. Peygamber'e bağlanmış olmaktan geçer. Bu manevî zincirin halkası olmayanlar, irşad konusunda liyakat sahibi olarak kabul görmezler. Bu liyakate sahip olabilmek için kesintisiz bir halka ile Hz. Peygamber'e bağlanmak şarttır (Usta 2006: 7-8).

“Geç döneme ait bazı Sünnî tasavvuf kaynaklarında Resûl-i Ekrem'in ilk dört halifeden her birine zikir öğrettiği ve bu yolla dört ayrı tarikatın oluştuğu kaydedilmiştir (Harîrîzâde, I, vr. 8^b). Bunlardan Hz. Ali ve Hz. Ebû Bekir ile devam eden silsilelerin zamanla yaygınlık kazandığı, Hz. Ali'den gelen silsilenin *Alevîyye*, Ebû Bekir'den gelenin ise *Siddîkiyye* (*Bekriyye*) diye adlandırıldığı ifade edilir. Tarikat silsilelerine bakıldığında *Hâcegân* tarikatı ve *Nakşibendiyye* hariç diğerlerinin Hz. Ali'den geldiği görülmektedir.” (Tosun 2009: 206-207) Hz. Ali'ye ulaşan silsilenin içinde Ehl-i beyt imamlarının da anılması nedeniyle bu silsileye -bir hürmet ifadesi olarak- “silsiletü'z-zeheb” (altın silsile) ismi de verilmektedir (Tosun 2009: 207).

Tasavvuf tarihinde kabul gören iki esaslı silsileden, gizli zikrin esas alındığı tarikat silsileleri Hz. Ebûbekir'e, açık ve yüksek sesle zikrin esas alındığı tarikat silsileleri ise Hz. Ali'ye dayandırılmaktadır. Her tarikatın

⁴ Mensur bazı silsile-nâmelerde, kâinatın mebdei ve mevcûdâtın menşei olması nedeniyle silsilenin başlangıcı olarak Allah'ın adı zikredilmekte, daha sonra melekin (İsrâfil, Mikâil, Cebrâil) adları anılarak Hz. Peygamber'e ulaşılmakta; Hz. Peygamber'den de son şeyhe kadar olan tarikat silsilesi sıralanmaktadır. Silsilesini bu tarz düzenleyenlerden biri Bursalı İsmail Hakkı'dır.

meşâyih zincirini içeren silsile-nâmeleri de bu dayanak çerçevesinde oluşmuştur.

“Tasavvufun ilk dönemlerinde yazılan eserlerde Hz. Ali’ye ya da Hz. Ebû Bekir’e ulaşan bir silsile görülmemektedir. Tasavvuf tarihinde bilinen ilk silsile, Ca’fer el-Huldî’yi (ö. 348/959) Resûl-i Ekrem’e ulaştırılan silsiledir.” (Tosun 2009: 207)

Hadis ilmindeki isnad geleneğinden etkilendiği tahmin edilen meşâyih silsile-nâmelerinin ortaya çıkışı, muhtemelen tarikatların oluşmaya başladığı XII-XIII. yüzyıldan sonraki dönemlere rastlar. Önceleri şifâhî yolla aktarılmış olan silsilelerin bu tarihten sonra yazıya geçirildikleri anlaşılmaktadır. İslâmî ilimlerde liyakati belgeleyen birer diploma gibi tarikatlarda *icâzet-nâme* verme usulünün de o dönemlerde ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Hemen hepsi genel anlamda “silsile-nâme” adıyla anılsa da tarikat silsile-nâmelerinin kapsam, nitelik ve konunun ele alınış metodu gibi kriterler açısından farklılık arz ettiği görülmektedir. Oklar ve çizgilerle birbirine bağlanmış madalyon ya da daire şeklindeki kutucukların içerisine isimlerin kaydedildiği cedvellerden, *menâkıb-nâme* tarzında⁵ ya da *hâl tercümesi* tarzında⁶ kaleme alınmış silsile-nâmelere, tek bir tarikata mensup meşâyih ele alanlardan farklı tarikalara mensup meşâyih ele alanlara kadar türünün pek çok farklı örnekleriyle karşılaşmak mümkündür. Silsile-nâmelerden bir kısmı kitap ya da risale tarzında düzenlendiği gibi, bir kısmı da rulo hâlindeki tomar adı verilen kağıtlara kaydedilmiştir.

⁵ Ahmed Eflâkî Dede’nin (ö. 761/1360) *Menâkıbü’l-Ârifîn* adlı Farsça mensur eseri ile bu eserin Kemâl Ahmed Dede (ö. 1010/1601 veya 1024/1615) tarafından yapılan *Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ* adlı manzum muhtasar tercümesi (Süleymaniye Ktp. Hâlet Efendi Mülhâkı, No: 82, 152 vr.) bu türdendir. (Nizam 2010) (Canım 2013: 139-158)

⁶ Hocazâde Ahmed Hilmi Efendi’nin (ö. 1332/1914) kaleme aldığı “*Hadîkatu’l-Evliyâ*” (Hocazâde Ahmed Hilmi 1318-1320) ile Hüseyin Vassaf’ın (ö. 21 Ekim 1929) *Sefînetü’l-Evliyâ* adlı beş ciltlik eserleri bu türdendir (Süleymaniye Ktp. Yazma Bağışlar, No: 2305-2309).

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY01395, vr. 31^b.

Sayıları oldukça fazla olan ve hatta bazıları menakıb-nâme⁷ özelliği gösteren mensur silsile-nâmeleri makalemizin sınırları içerisinde değerlendirmek mümkün olmayacağı için yalnızca manzum silsile-nâmeler üzerinde değerlendirme yapılacaktır.

⁷ Bu konuda Suat Donuk tarafından hazırlanan makaleye bakılabilir (Donuk 2020: 16-36).

TÜRK EDEBİYATINDA MANZUM TÜRKÇE MEŞÂYİH SİLSİLE-NÂMELERİ (TASAVVUFÎ SİLSİLE-NÂMELER - TARİKAT SİLSİLE-NÂMELERİ)

Yazma eser kütüphanelerine ait katalogların ve biyografik eserlerin taranması sonucu 51 şair tarafından kaleme alınmış 60'ı Türkçe, 3'ü Farsça olmak üzere 63 manzum tarikat silsile-nâmesi tespit edilmiştir. Rakamlardan da anlaşılacağı gibi bazı şairlerin birden fazla manzum silsile-nâme yazdığı ortaya çıkmaktadır. Bir sonraki bölümde ana hatları ile tanıtacağımız manzum meşâyih silsile-nâmelerinin özelliklerine geçmeden önce, Türk edebiyatında tespit ettiğimiz manzum örnekleri - bütünü görmek açısından- bir tablo hâlinde göstermekte yarar vardır:

Türkçe Meşâyih Silsile-nâmeleri:

Sıra No	Müellifin Adı	Eserin Adı	İlgili Olduğu Tarikat	Nazım Şekli, Beyit Sayısı
1	Sinoplu Safâyî (ö. 940/1534)	<i>Silsile-i Meşâyih</i>	Vefâiyye-i Zeyniyye	mesnevi (28 beyit)
2	Hacı İbrâhîm Halife (XVI. Yüzyıl)	<i>Silsile-nâme</i>	Şeyh Bedreddin	mesnevi (525 beyit)
3	Seyyid Nizâm-zâde Seyyid Seyfullah (ö. Temmuz 1601)	<i>Silsile-i Nesebiyye (Silsile-i Siyâdet-nâme)</i>	Kendi nesebi	mesnevi (27 beyit)
		<i>Silsile-i Tarikat-ı 'Aliyye</i>	Halvetî	mesnevi (24 beyit)
4	Abdülehad Nûrî (1594 - 27 Ocak 1651)	<i>Silsile-nâme-i Abdülehad Nûrî (Silsile-i Meşâyih-i Tarîk-i Halvetiyye)</i>	Halvetî-Sivâsî	mesnevi (71 beyit)
5	Cemâleddin Mahmûd Hulvî (1574 - 1653-54)	<i>Silsile-nâme-i Halvetiyye</i>	Halvetî	kaside (31 beyit)
6	Oğlanlar Şeyhî İbrâhîm Efendî (ö. 1 Mart 1655)	<i>Silsile-i Tarikat-i 'Aliyye</i>	Bayramî-Melâmî	mesnevi (41 beyit)
		<i>Kasîde-i Dil-i Dâna (Devriyye-Silsile-nâme)</i>	Bayramî-Melâmî	kaside (293 beyit)
7	Elmalılı Ümmî Sinân (ö. 10 Nisan 1657)	<i>Silsile-nâme</i>	Halvetî-Ahmediyye	kaside (31 beyit)

8	Kuloğlu Şeyh Hacı İlyâs (ö. 1068/1657-58)	<i>Silsile-nâme-i 'Uşşâkî</i>	Uşşâkî	kıt'a-i kebîr (39 beyit)
9	Kütahyalı Sun'ullâh Gaybî (ö. 1087 / 1676'dan sonra)	<i>Kasîde-i Mâziye</i>	Bayramî-Melâmî	kaside (7 beyit)
10	Bolulu Şeyh Himmet Ef. (ö. 1095/1684)	<i>Der-Beyân-ı Silsile-i Bayrâmiyye</i>	Bayramiyye	mesnevi (39 beyit)
		<i>Der-Beyân-ı Silsile-i Halvetiyye</i>	Halvetiyye	mesnevi (23 beyit)
11	Nazmî Şeyh Mehmed Efendi (1622 - 1700)	<i>Silsile-nâme-i Halvetiyye-i Şemsiyye-i Nûriyye</i>	Halveti-Şemsî, Melâmî-Nûriyye	mesnevi (395 beyit)
		<i>Silsile-nâme-i Halvetiyye-i Şemsiyye-i Nûriyye</i>	Halveti-Şemsî, Melâmî-Nûriyye	mesnevi (38 beyit)
12	Nakşî İbrahim Efendi (ö. 22 Temmuz 1702)	<i>Silsile-nâme</i>	Halvetiyye	mesnevi (35 beyit)
13	La'lî-zâde Abdülbâkî (ö. 1716)	<i>Zeyl-i Meslekü'l-'Uşşâk</i>	Bayramî-Melâmî	kaside (47 beyit)
14	Kâsım-zâde Seyyid Mehmed Emîn Bursevî (ö. 1718 veya 1721)	<i>Devriyye-Silsile-nâme (Nazîre-i Kasîde-i Dil-i Dâna)</i>	Halvetî-Mısıriyye	kaside (139 beyit)
15	Vahyî Muhammed (ö. 20 Temmuz 1718)	<i>Silsile-i Sünbülüye</i>	Sünbülüyye	rubâ'î + mesnevi (152 beyit)
16	Habeşî-zâde 'Abdurrahîm Rahîmî Bey (ö. 2.12 1727)	<i>Matla'u'l-İşrâk (Nazîre-i Meslekü'l-'Uşşâk)</i>	Bayramî-Melâmî	kaside (85 beyit)
17	Şeyh Muhammed / Mehmed Ledünnî (ö. 1140/1727-28)	<i>Silsile-nâme-i Seyyid Emîr Osman</i>	Hâşimî Emîr Osmân Efendi Silsilesi	kaside (25 beyit)
18		<i>Silsile-nâme-i Halvetî</i>	Halvetî	kaside (34 beyit)

	Kulalı Mustafa Nuzûlî (ö. 1157/1744)	<i>Sırr-ı Mi'râc Beyân Olmur</i>	Halvetî	kaside (105 beyit)
19	Mehmed Emîn Tokâdî (ö. 12 Eylül 1745)	<i>Silsile-nâme-i Tarîkât-ı Hâcegân-ı Nakşibendî</i>	Nakşibendî	mesnevi+kaside (106 beyit)
20	Kürkçübaşı-zâde Ali (XVIII. Yüzyıl)	<i>Silsiletü'n-Nûr</i>	Sünbülüyye	mesnevi (323 beyit)
21	Senâî Hasan Efendi (ö. 1741'den sonra)	<i>Silsile-nâme-i Tarîkat-ı 'Aliyye-i Halvetiyye</i>	Halvetiyye	mesnevi (66 beyit)
		<i>Silsile-nâme</i>	Hüdâyî Hankâhı Meşâyihi	kaside (41 beyit)
22	Şeyh Seyyid Mehmed Cemâleddin 'Uşşâkî (ö. 1164/1750-51)	<i>Silsile-i Tarîk-i Uşşakiye</i>	Uşşâkî	mesnevi (94 beyit)
		<i>Silsile-nâme-i 'Uşşâkî</i>	Uşşâkî	mesnevi (89 beyit)
23	Ahmed Hüsâmeddîn (Hüsâmî) Uşşâkî (ö. 1168/1754-55)	<i>Silsile-i 'Uşşâkî</i>	Uşşâkî	mesnevi (168 beyit)
24	İsmail Hikmetî (ö. 1187/1773)	<i>Kasîde-i Silsile- nâme-i Tarîk-i 'Uşşâkî</i>	Uşşâkî	kaside (15 beyit)
25	Salâhî (Salâhaddîn-i Uşşâkî, ö. 27 Aralık 1782)	<i>Silsile-i Pirân (Uşşâkî)</i>	Uşşâkî	kaside (29 beyit)
26	Üsküdarlı (Bandırmalı- zâde) Hâşim Baba (ö. 1197/1782-83)	<i>Silsile-nâme</i>	Bektâşî	kaside (13 beyit)
		<i>Silsile-nâme</i>	Celvetî	kaside (16 beyit)
27	Hayrabolulu Çorumî-zâde Seyyid Mehmed Hasîb Ef. (ö. 1199/1784-85)	<i>Silsile-nâme-i Gülşenî (Gülşen-i Ebrâr)</i>	Gülşenî	mesnevi (88 beyit)
28	Müstakim-zâde Süleyman Sâdeddîn (ö. 14 Temmuz 1788)	<i>Silsile-i Tarîkat-ı Sinâniyye-i 'Aşkîyye</i>	Halvetî-Sinânî	mesnevi (8 beyit) + nazm (25 bent) +

				mesnevi (16 beyit)
29	Tekirdağlı Seyyid Ali Sırrî (XVIII. Yüzyıl)	<i>Tuhfe-i Rûmî</i>	Kâdirî	mesnevi (1056 beyit)
30	Kandıyeli Ahmed Me'âbî (ö. 1213/1798-99)	<i>Silsile-nâme</i>	Halvetî-Cemâlî-Şabânî-Karabaşı-Bekriyye-Semmâniyye	kaside (40 beyit)
31	İzmirli Mustafa Selâmî (ö. 1228/1813)	<i>Silsile-nâme</i>	Nakşibendî	nazm (96 beyit)
32	Keçeci-zâde İzzet Molla (ö. Ağustos 1829)	<i>Silsile-i Meşâyih-i Kirâm Der-Hânkâh-ı Bâb-ı Kulle</i>	Galata Mevlevî-hânesi Meşâyihi	kaside (52 beyit)
33	Sivaslı Ahmed Sûzî (1765 - 1830)	<i>Silsile-i Pîrânü'l-Meşâyihi'l-Halvetiyye</i>	Halvetiyye	mesnevi (78 beyit)
34	Sahaflar Şeyhi-zâde Mehmed Es'ad Ef. (ö. 1264/1848)	<i>Silsile-i 'Aliyye-i Tarîka-i Nakşibend-i Hâlidîyye Bisûret-i Münâcât</i>	Nakşibendî-Hâlidî	mesnevi (39 beyit)
		<i>Metâli'-i Derârî-i Sipîhr Nisbet-i Nakşibendiyye Ya'nî Silsile-i Sâdât-ı Siddîkiyye-i Hâlidîyye Bertertîb-i Hurûf-ı Esrâr-ı Zurûf</i>	Nakşibendî-Hâlidî	mesnevi (33 beyit)
35	Karacasulu Semiz-zâde (Yemez-zâde) Şeyh Süleyman Rüşdî el-Uşşâkî el-Halvetî (ö. 1272 / 1855-56)	<i>Berây-ı Gufte-i Ruşdî Der-Beyân-ı Silsile-i Silk-i Mesâlike-i Husâmeddîn 'Uşşâkî K.S.</i>	Uşşâkî	kaside (64 beyit)
		<i>Silsile-nâme</i>	Uşşâkî	kaside (61 beyit)
		<i>Silsile-nâme</i>	Uşşâkî	kaside (71 beyit)
36	Abdullah Ferdî (ö. 1274/1857)	<i>Nazm-ı Silsile-i Şerîfe-i Nakşibendiyye</i>	Nakşibendî	mesnevi (84 beyit)

37	Sivaslı Fettâh Dede (ö. 1280/1863)	<i>Silsile-nâme</i>	Nakşibendî	--?--
38	Antepli 'İydî / 'Aydî / 'Ayânî (Hâcî Mehmed) Baba (1810 - 1865)	<i>Silsile-nâme-i Tarîk-ı Halvetiyye</i>	Halvetiyye	kaside (21 beyit)
39	Hâfız Cemâleddin Kâsım (XIX. Yüzyıl)	<i>Silsile-nâme-i Tarîkat-ı 'Aliyye-i 'Uşşâkî</i>	Uşşâkî	mesnevi (297 beyit)
		<i>Silsile-nâme-i Tarîkat-ı 'Aliyye-i 'Ulviyye-i Hüsameddîn 'Uşşâkî</i>	Uşşâkî	kaside (86 beyit)
40	Çorumî Mustafa Rûmî Fârûk-ı Şîrânî (Kara Şeyh, ö. 1316/1899)	<i>Silsile-i Hâlidî (Silsile-i Nakşibendî)</i>	Nakşibendî	kaside (33 beyit)
41	Ahkar (XIX-XX. Yüzyıl)	<i>Der-Beyân-ı Silsile-i Meşâyîḥ-i Kirâm Mevlevî-hâne-i Bâb-ı Cedîd</i>	Yenikapı Mevlevîhânesi	kaside (36 beyit)
42	Muhammed Reyvâlî (XIX. Yüzyıl ?)	<i>Silsile-i Nakşibendî-i Hâlidîyye</i>	Nakşibendî-Hâlidî	kaside (17 beyit)
43	Hamdî (?)	<i>Silsile-nâme-i Gülşenî (Şefâ'at-nâme)</i>	Gülşenî	murabba (103 bent)
44	'İlmî (?)	<i>Silsile-nâme</i>	Nakşibendî	kaside (58 beyit)
45	Müellif bilinmiyor.	<i>Silsile-i Şerîf eş-Şeyh Ahmed el-Bukâ'î</i>	Şeyh Ahmed Bukâ'î Silsilesi	mesnevi (25 beyit)
46	Müellif bilinmiyor.	<i>Silsile-i Tarîkat-ı 'Aliyye-i Kâdiriyye</i>	Kâdirî	kaside (7 beyit)
47	Kazancı-zâde Emin Edîb (ö. R. 1335/1919)	<i>Silsile-nâme</i>	Nakşibendî-Hâlidî	mesnevi (52 beyit)
48	Erzincanlı Mustafa Fevzî Efendi (1871-1924)	<i>Hilye-i Sâdât</i>	Nakşibendî	mesnevi (67+2804 beyit)

Farsça Meşâyih Silsile-nâmeleri:

1	Aydınlı Ömer Rüşenî Dede (ö. 1486-87)	<i>Der-Beyân-ı Silsile-nâme-i Meşâyih-i Ehl-i Tarîk</i>	Halvetiyye	kaside (42 beyit) (Farsça)
2	Aksaraylı Yûsuf Hakîkî Baba (Somuncu Baba, ö. 893 / 1487-88)	<i>Silsile-nâme</i>	Bayramiyye	kaside (17 beyit) (Farsça)
3	Hüseyn Hulûsî Ef. (ö. 1306/1888'den sonra)	<i>Silsile-nâme</i>	Nakşibendî	kaside (10 beyit) (Farsça)

Manzum Türkçe Meşâyih Silsile-nâmelerinin Özellikleri:

Tespit ettiğimiz 51 (48+3) farklı şaire ait 60'ı Türkçe, 3'ü Farsça olmak üzere toplam 63 manzum silsile-nâme üzerinde yaptığımız inceleme sonucunda bu türle ilgili tespit ettiğimiz çıkarımları şöyle sıralamak mümkündür:

1. Silsile-nâmelerden 33+1'inde⁸ Halvetiyye ve şubeleri, 12+1'inde Nakşibendiyye ve Hâlidîyye, 7+1'inde de Bayramiyye-Melâmîyye meşâyihî konu edilmiştir. Mevlevîyye ve Kâdiriyye tarikatlarına ait ikişer; Bektaşîyye, Vefâiyye-Zeyniyye ve Bedredîniyye tarikatlarına ait de birer silsile-nâme kaleme alınmıştır. Aşağıdaki tabloda silsile-nâmelerin tarikatlara ve şubelerine göre dağılımı gösterilmiştir:

Sıra No	SİLSİLE-NÂMELERE KONU OLAN TARİKATLAR	Silsile-nâmelerin Numaraları	Toplam
1	<i>Bayramiyye-Melâmîyye</i>	6/1, 6/2, 9, 10/1, 13, 16, 17, F2	7+1
2	<i>Halvetiyye</i>	3/2, 5, 10/2, 12, 18/1, 18/2, 21/1, 38, F1	33+1
	<i>Halvetiyye-Ahmediyye-Sinânîyye</i>	7, 28	
	<i>Halvetiyye-Celvetiyye</i>	21/2, 26/2	
	<i>Halvetiyye-Cemâlîyye-Sünbülîyye</i>	15, 20	
	<i>Halvetiyye-Cemâlîyye-Şa'bânîyye-Karabaşîyye</i>	30	
	<i>Halvetiyye-Gülşeniyye</i>	27, 43	
	<i>Halvetiyye-Mısriyye</i>	14	
	<i>Halvetiyye-Sivasiyye</i>	4, 33	

⁸ Artı (+) işaretinden sonraki rakamlar Farsça manzum silsile-nâmelerin sayısını göstermektedir.

	<i>Halvetiyye-Şemsiyye-Nûriyye</i>	11/1, 11/2	
	<i>Halvetiyye-Uşşâkiyye</i>	8, 22/1, 22/2, 23, 24, 25, 35/1, 35/2, 35/3, 39/1, 39/2	
4	<i>Nakşibendiyye</i>	19, 31, 36, 37, 44, 45, 48, F3	12+1
	<i>Nakşibendiyye-Hâlidîyye</i>	34/1, 34/2, 40, 42, 47	
5	<i>Mevlevîyye: Galata Mevlevîhânesi Meşâyihi</i>	32	2
	<i>Mevlevîyye: Yenikapı Mevlevîhânesi Meşâyihi</i>	41	
6	<i>Kâdirîyye</i>	29, 46	2
7	<i>Bektâşîyye</i>	26/1	1
8	<i>Vefâtiyye-i Zeyniyye</i>	1	1
9	<i>Bedreddîniyye</i>	2	1
GENEL TOPLAM		59+3⁹	

2. Tasavvufî silsile-nâme sahibi şairlerin tamamının tarikatlarla bağlantısı vardır. Büyük bölümü şeyhlik düzeyinde olan bu şairlerden bir kısmının da hiyerarşik olarak şeyhe yakın kişiler arasında olduğunu ya da en azından silsile-nâmesini yazdığı tarikatın müridleri arasında bulunduğunu söyleyebiliriz. Silsile-nâmeler, onu yazan şairin hangi tarikata bağlı bulunduğunu gösteren birer kimlik belgesi olduğu gibi o şairin, bağlı bulunduğu tarikatın geçmişine de ne derece vakıf olduğunun bir göstergesidir.

3. Silsile-nâmeler aslında birer övgü ve propaganda şiirleridir. Her şair, kaleme aldığı silsile-nâmedeki sıralı şeyhlerin keramet ve faziletlerine yer vermekte, hatta mahşer günü kendisine şefaathçi olmalarını talep etmektedir. Şairlerin değerlendirme kriterleri, silsile-nâmelerin hacimleriyle paralellik arz etmektedir. Küçük hacimli silsile-nâmelerde şeyhlerin yalnızca adları verilerek ya da birkaç sözcükle sıfatları övülerek yetinilmiş olsa da beyit sayıları yüksek olan silsile-nâmelerde tarikatın şeyhleriyle ilgili değerlendirmelerde daha fazla ayrıntıya girildiği ve şeyhlerin kerametlerine de vurgu yapıldığı

⁹ Halvetî-Sinânî şeyhi olan Seyyid Nizâm-zâde Seyyid Seyfullah'ın (ö. Temmuz 1601) silsile-nâme türündeki iki eserinden biri olan *Silsile-i Şiyâdet-nâme* (3/1), kendi nesebiyle ilgili olduğu için bu tasnife dahil edilmemiştir. Bazı şairler birden fazla silsile-nâme yazmış oldukları için aynı şaire ait silsile-nâmeler; 36/1, 36/2, 36/3 şeklinde eğik çizgi (taksim) işaretleri ile ayrılarak gösterilmiştir. Başında "F" harfi bulunan rakamlar Farsça silsile-nâmeleri göstermektedir. Aynı uygulamalar diğer tablolar için de geçerlidir.

görülmektedir. Bu ayrıntıya inme ve övgüyü ön plana çıkarma durumu, beyit sayıları 50'nin üzerinde olan silsile-nâmelerde daha fazla hissedilmekte, silsile-nâmenin beyit sayılarının artmasına paralel olarak şeyhlerle ilgili aktarılan niteliklerde de artış gözlenmektedir.

4. Silsile-nâmelerin bazıları, onu yazan şairin divanının yazma nüshalarında yer alırken bazıları da muhtemelen derviş müstensihler tarafından oluşturulan mecmualara kaydedilmiştir.

5. Meşâyih silsileleri verilirken bazen Hz. Peygamber'den başlayarak silsile-nâmenin yazıldığı döneme, bazen de o dönemden başlayarak geriye yani Hz. Peygamber'e doğru bir seyir izlenmektedir. Silsile-nâmelerin büyük bir bölümünde birinci tarz uygulama dikkati çekerken ikinci tarz yani şairin yaşadığı devirden başlayarak Hz. Peygamber'e uzanan silsile örnekleri daha az manzumede karşımıza çıkmaktadır. Hayrabolulu Çorumî-zâde Seyyid Mehmed Hasîb Efendi'nin (1712-1785), *Gülşen-i Ebrâr* adlı 88 beyitlik Gülşenî silsile-nâmesinde bu ikinci tarz yol izlenmiş; Şeyh Hasan Sezâyî'den başlayarak Hz. Ali'ye kadar uzanan şeyhler sıralanmıştır (Ahmed Müsellem Efendi t.y.: 75-83).

6. Meşâyih silsile-nâmelerinin mensur örnekleri mahiyet itibariyle daha fazla çeşitlilik göstermesine rağmen manzum örneklerde daha sınırlı bir yaklaşım sergilenmektedir. Bu çerçevede manzum silsile-nâmelerde çoğunlukla üç tarzın ön plana çıktığı anlaşılmaktadır: (Kara 1998: 17) (Usta 2006: 52-61)

a. Bir Tarikatı Konu Edinen Silsile-nâmeler: Manzum silsile-nâmelerin büyük bir bölümü bu tarzda düzenlenmiş olup, bir tarikat ve ona bağlı şube ya da kolların şeyhleri posta oturuş sırasına göre ele alınmıştır. Bu tarza ait beyit sayısı az olan örneklerde biyografi ya da menkıbeye yer verilmemiş ancak beyit sayısı arttıkça şeyhlerin menkıbevî hayatları ya da kerâmetleri de belli ölçülerde silsile-nâmeye dahil edilmiştir. Erzincanlı **Mustafa Fevzî Efendi**'nin (1871-1924) *Hilye-i Sâdât* adlı 2871 beyitlik Nakşibendî silsile-nâmesi (48) bu son tarzın en belirgin örneklerindedir.

b. Bir Şeyhi Konu Edinen Silsile-nâmeler: Bu gruptaki silsile-nâmeleri de kendi içerisinde iki grupta değerlendirmek mümkündür:

* *Bir şeyhin kişisel silsilesini ele alan silsile-nâmeler:* XVI. yüzyılda yaşamış **Hacı İbrahim Halife**'nin Şeyh Bedreddin'le ilgili 525 beyitlik mesnevisi (2), **Şeyh Muhammed / Mehmed Ledünnî**'nin (ö. 1140/1727-28) Hâşimî Emîr Osmân Efendi'nin silsilesini konu edindiği 25 beyitlik kasidesi (17) ve kimliği tespit edilemeyen bir şair tarafından kaleme alınan *Silsile-i Şerîfeş-Şeyh Ahmed el-Bukâ'î* adlı 25 beyitlik mesnevi (45) bu türdedir.

* *Bir velî ya da bir tarikat şeyhinin hayatı esas alınmakla birlikte ona bağlı olan tarikat meşâyihinin de muhtasar silsilelerini içeren manzum silsile-nâmeler:* XVIII. yüzyıl mutasavvıf şairlerinden Kürkçübaşı-zâde Ali'nin 1169/1755 tarihinde kaleme aldığı *Silsiletü'n-Nûr* adlı eseri (20) bu türdendir. Mesnevi tarzındaki 323 beyitlik bu eser, Seyyid Nûreddin'in kerametlerini nakletmek için kaleme alınmış olmasına rağmen Sünbülüyye tarikatının şeyhlerinin silsilesini de muhtasar olarak içermektedir.

c. Tek Bir Dergâhta (Hankâhta) Görev Yapmış Meşâyihî Konu Edinen Silsile-nâmeler: Bu tür silsile-nâmelerde bir tarikata bağlı tek bir dergâhta posta oturmuş şeyhlerin sıralı silsilesi konu edilmiştir. **Senâî Hasan Efendi**'nin (ö. 1741'den sonra) Hüdâyî Hankâhu Meşâyihini konu alan 41 beyitlik kasidesi (21/2), **Keçeci-zâde İzzet Molla**'nın (ö. Ağustos 1829) "*Silsile-i Meşâyih-i Kirâm Der-Hânkâh-ı Bâb-ı Kulle*" başlıklı Galata Mevlevî-hânesi meşâyihini konu alan 52 beyitlik kasidesi (32) ve XIX-XX. Yüzyılda yaşamış **Ahkar** adlı bir şair tarafından kaleme alınan "*Der-Beyân-ı Silsile-i Meşâyih-i Kirâm Mevlevî-hâne-i Bâb-ı Cedîd*" başlıklı Yenikapı Mevlevîhânesi meşâyihini konu edinen 36 beyitlik kasidesi (41) bu türdendir.

7. 37 şairin bir, 10 şairin iki, 1 şairin de üç silsile-nâmesi tespit edilmiştir. Birden fazla silsile-nâme yazmış olan şairlerden bazıları bütün silsile-nâmelerini aynı tarikat şeyhleri için kaleme alırken bazıları da her bir silsile-nâmesinde farklı tarikat meşâyihinin adını anmıştır.

Karacasulu Semiz-zâde (Yemez-zâde) Şeyh Süleyman Rüsdî el-Uşşâkî el-Halvetî (ö. 1272/1855-56) üç silsile-nâme kaleme almış tek şairimiz olup bütün silsile-nâmelerinde '*Uşşâkî* meşâyihini ele almıştır.

İki silsile-nâme kaleme almış olan şairlerimizden 6'sı her iki silsile-nâmesinde de aynı tarikat meşâyihini, 4'ü ise farklı tarikat meşâyihlerini konu edinmiştir.

Her iki silsile-nâmesinde de aynı tarikat meşâyihlerini ele alan şairlerimiz: (*Bayramî-Melâmî*) Oğlanlar Şeyhî İbrâhîm Efendî (ö. 1 Mart 1655), (*Halveti-Şemsî, Melâmî-Nûriyye*) Nazmî Şeyh Mehmed Efendi (1622 - 1700), (*Halvetî*) Kulalı Mustafa Nuzûlî (ö. 1157/1744), (*'Uşşâkî*) Şeyh Seyyid Mehmed Cemâleddin 'Uşşâkî (ö. 1164/1750-51), (Nakşibendî-Hâlidî) Sahaflar Şeyhi-zâde Mehmed Es'ad Ef. (ö. 11 Ocak 1848), (*'Uşşâkî*) Hâfız Cemâleddin Kâsım (XIX. Yüzyıl).

İki silsile-nâmesinin her birinde farklı tarikat meşâyihini konu edinen şairlerimiz: (*Kendi nesebi ve Halvetiyye*) Seyyid Nizâm-zâde Seyyid Seyfullah (ö. Temmuz 1601), (*Bayramiyye ve Halvetiyye*) Bolulu Şeyh Himmet Ef. (ö. 3 Şubat 1684), (*Halvetiyye ve Hüddâyî Hankâhu Meşâyihî*) Senâî Hasan Efendi (ö. 1741'den sonra), (*Bektaşîyye ve Celvetiyye*) Üsküdarlı (Bandırmalı-zâde) Hâşim Baba (ö. 1197/1782-83).

Şairlerin birden fazla silsile-nâme kaleme almış olmalarının hangi sebepten kaynaklandığına dair bir bilgiye sahip değiliz. İki farklı tarikata intisap etmiş bir şairin intisap ettiği her tarikat için birer silsile-nâme yazması anlamlı olabilir. Ancak bir şairin, bütün silsile-nâmelerini, aynı tarikat meşâyihini konu alacak şekilde düzenlemesiyle ilgili nasıl bir gerekçe ileri sürülebilir bilmiyoruz.

8. Şairlerin yaşadığı yüzyıllar dikkate alındığında XVI. yüzyılda 3 şair tarafından 4 silsile-nâme, XVII. yüzyılda 9 şair tarafından 12 silsile-nâme, XVIII. yüzyılda 18 şair tarafından 22 silsile-nâme, XIX. yüzyılda 12 şair tarafından 16 silsile-nâme, XX. yüzyılda da 2 şair tarafından 2 silsile-nâme yazıldığı anlaşılmaktadır. Hamdî ve 'İlmî mahlaslı şairlerle sahibi bilinmeyen iki silsile-nâmenin hangi tarihlerde telif edildikleri belli değildir. XV. yüzyıla ait tespit edilen iki silsile-nâme de Farsçadır.

9. Silsile-nâmeler içerisinde başka bir türün özelliklerini gösteren örneklerle de karşılaşılmaktadır. Nitekim birer silsile-nâmede *muvaşşah*,

şefâ'at-nâme ve *hilye*; ikişer örnekte de *elif-nâme* ve *devriyye* özellikleri görülmektedir.¹⁰

a. Hâfız Cemâleddin Kâsım'ın (XIX. Yüzyıl) birinci Uşşâkî silsile-nâmesi (39/1), *muvaşşah* tarzdadır. 297 beyitlik mesnevi tarzındaki bu manzumede, ilk 19 beyitte dizelerin ilk ve son seslerinde bescemelenin harfleri, diğer beyitlerde ise kafiyeli sesler dikkate alınarak Fatıha sûresi (20-143. beyitler), “âmin, sümme âmin” (144-153. beyitler), “yâ Mu'în ileyke nesta'in” (154-169. beyitler) ibareleri, İhlâs sûresi (170-216. beyitler), Sâffât sûresinin 180-182. âyetleri (217-293. beyitler) ve son olarak da “âmin” (294-297. beyitler) sözcüğü yerleştirilmiştir (Öztoprak ve Özkat 2021: 448-490).

b. Ne zaman yaşadığı hakkında bilgi sahibi olamadığımız **Hamdî** mahlaslı bir şair tarafından hece ölçüsüyle kaleme alınmış olan Gülşerî silsile-nâmesinde (43) *şefâat-nâme* özelliği de belirgin olarak hissedilmektedir.

c. Kürkçübaşı-zâde Ali'nin (XVIII. Yüzyıl) *Silseletü'n-Nûr'u*, Tekirdağlı **Seyyid Ali Sırrı'nin** (XVIII. Yüzyıl) *Tuhfe-i Rûmî'si* ve Erzincanlı **Mustafâ Fevzî b. Nu'mân'nın** (1871-1924) *Hilye-i Sâdât'ı* hem bir “menâkıb-nâme” hem de bir tarîkatın belirli dönemler içinde yaşamış şeyhlerinden bahsettiği için “silsile-nâme” hüviyeti göstermektedir (Kiremitçi 2018b: 223).

Kürkçübaşı-zâde Ali'nin (XVIII. Yüzyıl) *Silseletü'n-Nûr* adlı silsile-nâmesi (20), Seyyid Nûreddin'in (ö. 1160/1747) kerametlerini nakletmek için kaleme alınmışsa da Sünbüliyye tarikatının 12 şeyhinin silsilesini de manzum olarak aktarmaktadır.

Tekirdağlı Seyyid Ali Sırrı'nin 1202/1787-88 tarihinde kaleme aldığı *Tuhfe-i Rûmî* adlı eseri (29), Kâdiriyye tarîkatının kurucusu Abdülkâdir-i Geylânî ile Pîr-i Sâni diye anılan Tosyalı Şeyh İsmâil Rûmî'nin (ö. 1041/1631) menkıbevî hayatlarını ele aldığı gibi 1788 yılına kadar İstanbul Kâdirliocağında postnişin olan şeyhlerin menkıbevî hayatlarını da silsileye uygun olarak aktarmıştır.

¹⁰ Menâkıb-nâme türündeki eserlerde şeyhlerin silsilesinden ziyade kerâmet olarak nitelendirilen olağanüstü özellikleri ön plana çıkarıldığı için bu tür eserler, meşâyih silsile-nâmeleri ile ilgili değerlendirmelerimize dahil edilmemiştir.

Erzincanlı **Mustafa Fevzî Efendi**'nin (1871-1924) *Hilye-i Sâdât* adlı eseri (48) de *silsile-nâme* türünü bir ölçüde *menâkıb-nâme* ve *hilye* türleri ile harmanlayarak oluşturulmuştur. Silsile-nâmeler içerisinde en geniş hacimli olan bu eserde, dört büyük melekten Cebrâil (A.S.) ve Nakşî sâdâtından 32 şeyhin menakıp ve şemali, silsileye uygun şekilde ele almıştır. Beyit sayıları 36 ile 300 civarında değişen her bir bölümde, şeyhlerin hayatıyla ilgili tarihî bilgiler, gösterdikleri keramet ve olağanüstü haller, fizikî ve rûhî özellikleri (hilyeleri) aktarılmaya çalışılmıştır. (Kiremitçi 2015: 875-896).

ç. Sahaflar Şeyhi-zâde Mehmed Es'ad Efendi'nin (6 Aralık 1789 – 11 Ocak 1848) "*Metâli'-i Derârî-i Sipilhr Nisbet-i Nakşibendiyye Ya'nî Silsile-i Sâdât-ı Sâddikiyye-i Hâlidîyye Ber-tertib-i Hurûf-ı Esrâr-ı Zurûf*" başlıklı mesnevi tarzındaki 33 beyitlik silsile-nâmesi (34/2) ile Selâmî Tekkesi Şeyhi **İzmirli Mustafa Selâmî Efendi**'nin (ö. 1228/1813) nazm tarzında kafiyeli dörtlüklerden meydana gelen "*Der-beyân-ı merâtib-i 'avâlim-i hazerât ez mertebe-i ehadiyet ü vâhidîyet ve tenezzülât-ı İlâhiyye ez lâ-ta'ayyün tâ be 'âlem-i mülk ü şehâdet ü beyân-ı silsile-i zehebiyye-i tarîkat-ı Nakşibendiyye*" başlıklı 48 nazmdan oluşan Nakşibendî silsile-nâmesi (31), *elif-nâme* tarzında düzenlenmiştir. Her ikisinde de kafiyeli seslerin esas alındığı düz *elif-nâme* formu tercih edilmiştir.

Örnek: **Sahaflar Şeyhi-zâde Mehmed Es'ad Efendi**'nin silsile-nâmesi:

*Siyer-i Muştafavî râhına git şubh u mesâ
Tâ ki ser-menzil-i 'irfân ola ey dil peydâ*

*Yâr-ı ğârîñ revîş-i şıdkını tut eyle şitâb
Ka'be-i maqşada neyle bulunur anda nişâb*

*Reh-i Selmân'ı gözet ister iseñ semt-i necât
Kurb-ı Mevlâ'ya çıkar ol reh-i 'irfân bi'z-zât*

*Nisbet-i Kâsım ider şafvet-i bâlî trâş
Ya'ni âğâhî-i esrâr-ı cemâli trâş ...*

(İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY02813, vr. 39^b)

d. İki silsile-nâme de *devriyye* türü özelliği göstermektedir: **Oğlanlar Şeyhî İbrâhîm Efendî**'nin (ö. 1 Mart 1655) "*Kasîde-i Elfiyye Hazret-i Şeyh İbrâhîm Efendi K.S. Hazâ Kasîde-i Dil-i Dânâ*" başlıklı 293 beyitlik kasidesi (6/2) ile **Kâsım-zâde Seyyid Mehmed Emîn Bursevî**'nin (ö. 1131/1718 veya 1134/1721) dîvânında yer alan "*Bu kasîde Hakk cell ü 'alâ bu mevcûdâtı ketm-i 'ademden sahrâ-yı vücûda getürdîğini şerh ü beyândur. Sâdât-ı sûfiyye-i mevcûdiyye istilâhları üzre ve fi'l-hadîsi'l-kudsîyyi Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtu en u'refe fehalektü'l-halka li en u'refe*" başlıklı manzumesi hem bir "*devriyye*" hem de "*silsile-nâme*" özellikleri taşımaktadır (14).

Silsile-nâmelerdeki bu tür uygulamalar, şairlerin silsile-nâmedeki kuru ve didaktik anlatımlarını biraz daha renklendirme, biraz daha ilgi çekici hâle getirme arzularından kaynaklanmış olabilir.

10. Silsile-nâmelerde kaside ve mesnevi nazım şekillerinin tercih edildiği anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere tespit ettiğimiz 60'ı Türkçe, 3'ü Farsça toplam 63 silsile-nâmenin 27+3'ü *kaside*, 26'sı ise *mesnevi* nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Diğer nazım şekilleriyle (*kat'a-i kebîr*, *murabba*, *nazm*) oluşturulan silsile-nâmeler, bu nazım şekilleriyle kıyaslanamayacak kadar azdır. İki silsile-nâmede (15, 19, 28) ise birden fazla nazım şeklinin kullanıldığı görülmektedir. Vahyî Muhammed'in (ö. 20 Temmuz 1718) *Silsile-i Sünbülüye*'sinde *rubâ'î* ve *mesnevi*, Müstakim-zâde Süleyman Sâdeddîn Efendi'nin (ö. 14 Temmuz 1788) Halvetî-Sinânî meşâyihini ele aldığı *Silsile-i Tarîkat-ı Sinâniyye-i 'Aşkîyye* adlı silsile-nâmede ise *mesnevi* (8 beyit), *nazm* (25 bent) ve *mesnevi* (16 beyit) nazım şekilleri tercih edilmiştir. Şunu da ifade etmek gerekir ki kasidelerde ve küçük hacimli mesnevilerde bu nazım şakillerine mahsus klasik yapıya riayet edilmediği görülmektedir. Nitekim kasidelerde teşbib, nesib, girizgâh, fahriye gibi bölümlere yer vermeden yalnızca medhiyye ön plana çıkarken, mesnevilerde de tevhid, münâcât ve na't dışındaki bölümlere rastlanmamaktadır.

Sıra No	SİLSİLE-NÂMELERDE KULLANILAN NAZİM ŞEKİLLERİ	Silsile-nâmelerin Numaraları	Toplam
1	<i>Kaside</i>	5, 6/2, 7, 9, 13, 14, 16, 17, 18/1, 18/2, 21/2, 24, 25, 26/1, 26/2, 30, 32, 35/1, 35/2, 35/3, 38, 39/2, 40, 41, 42, 44, 46, F1, F2, F3	27+3
2	<i>Mesnevi</i>	1, 2, 3/1, 3/2, 4, 6/1, 10/1, 10/2, 11/1, 11/2, 12, 20, 21/1, 22/1, 22/2, 23, 27, 29, 33, 34/1, 34/2, 36, 39/1, 45, 47, 48	26
3	<i>Kit'a-i Kebîr</i>	8	1
4	<i>Murabba</i>	43	1
5	<i>Nazm</i>	31	1
6	<i>Karışık (rubâ'î+mesnevi)</i>	15	1
7	<i>Karışık (mesnevi+kaside)</i>	19	1
8	<i>Karışık (mesnevi+nazm+mesnevi)</i>	28	1
9	Nüshasına ulaşılamadığı için bilinmeyen	37	1
GENEL TOPLAM		60+3	

11. Beyit sayıları 7 ila 2871 arasında değişen silsile-nâmelerin hacim bakımından hangi sayı aralıklarında yoğunlaştığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Bu tabloya göre silsile-nâmelerden bir grubunun 20-50 beyit arasında toplandığı, diğer bir grubunun da 70 beyitten daha hacimli olduğu görülmektedir:

Sıra No	SİLSİLE-NÂMELERDE BEYİT SAYILARI	Silsile-nâmelerin Numaraları ¹¹	Toplam
1	<i>1-10 Beyit Arası</i>	9, 46, F3	2+1
2	<i>11-20 Beyit Arası</i>	24, 26/1, 26/2, 42, F2	4+1
3	<i>21-30 Beyit Arası</i>	1, 3/1, 3/2, 10/2, 17, 25, 38, 45	8
4	<i>31-40 Beyit Arası</i>	5, 7, 8, 10/1, 11/2, 12, 18/1, 30, 34/1, 34/2, 40, 41	12
5	<i>41-50 Beyit Arası</i>	6/1, 13, 21/2, 32, F1	4+1

¹¹ Sivaslı Fettâh Dede'nin (ö. 1280/1863) silsile-nâmesini görme imkânımız olmadığı için değerlendirmeye dahil edilmemiştir.

6	51-60 Beyit Arası	21/1, 44, 47	3
7	61-70 Beyit Arası	35/1, 35/2	2
8	71-100 Beyit Arası	4, 16, 22/1, 22/2, 27, 28, 31, 33, 35/3, 36, 39/2	11
9	101-200 Beyit Arası	14, 15, 18/2, 19, 23, 43	6
10	200 Beyitten Fazla	2, 6/2, 11/1, 20, 29, 39/1, 48	7
GENEL TOPLAM		59+3	

12. Vezin açısından 63 silsile-nâmenin 60'inde aruz, 2'sinde ise hece ölçüsü tercih edilmiştir. Bu durum, silsile-nâme yazar şairlerin -en azından aruzla şiir yazacak kadar- eğitilmiş olduklarını gösterdiği gibi silsile-nâme türünün hece ölçüsüyle şiirler söyleyen tekke şairleri tarafından da benimsendiğini ifade etmektedir. Silsile-nâmelerde kullanılan aruz kalıpları açısından 30 (19+10+1) Türkçe, 1 Farsça manzume ile *Hezec* bahri ilk sırada yer alırken ikinci sırada 17 (8+7+2) manzume ile *Remel*, daha sonra da 5'i Türkçe, 2'si Farsça olmak üzere 7 manzume ile de *Hafif* bahri gelmektedir. 19+1 silsile-nâmede *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*, 10 silsile-nâmede *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbı tercih edilmiştir. İki silsile-nâmede (9, 23), *remel* ve *hezec* bahirlerinde çift aruz ölçüsü kullanıldığı tespit edilmiştir. Şeyh Muhammed/Mehmed Ledünnî (ö. 1140/1727-28) tarafından kaleme alınan Sivaslı Hâşimî (Saçlı) Emîr Osmân Efendi'nin (ö. 1003/1595) silsilesi (17) ile *şefaatiname* özelliği de gösteren bir Gülşerî silsile-nâmesi (43) hece ölçüsüyle yazılmıştır. Türkçe bir silsile-nâmeyi (37) görme imkânımız olmadığı için kullanılan vezin konusunda bir fikir beyan edilememiştir. Aşağıdaki tabloda hangi kalıbın kaç manzumede kullanıldığı, manzume numaralarıyla birlikte gösterilmiştir:

Sıra No	KULLANILAN KALIPLAR	Silsile-nâmelerin Numaraları	Toplam
1	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i> (<i>Remel</i>)	7, 21/2, 26/1, 27, 29, 30, 38, 39/2	8
2	<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i> (<i>Remel</i>)	2, 20, 33, 34/1, 39/1, 45, 48	7
3	<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i> (<i>Remel</i>)	31, 34/2	2
4	<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i> (<i>Hezec</i>)	6/2, 13, 14, 16, 18/1, 18/2, 21/1, 24, 25, 26/2, 32, 35/1, 35/3, 38, 40, 41, 42, 44, 46, F3	19+1

5	<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün</i> (Hezec)	1, 3/1, 3/2, 6/1, 10/1, 10/2, 12, 22/1, 22/2, 47	10
6	<i>Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün</i> (Hezec)	11/1	1
7	<i>Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün</i> (Hafif)	4, 5, 15, 19, 28, F1, F2	5+2
8	<i>Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün</i> <i>müstef'ilün</i> (Recez)	8, 35/2	2
9	<i>Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün</i> (Serî)	11/2	1
10	Çift aruz ölçüsü kullanılan silsile- nâmeler	9, 23	2
11	8+8=16'lı hece ölçüsü	17	1
12	6+5=11'li hece ölçüsü	43	1
13	Görme imkânı bulamadığımız silsile-nâme	37	1
GENEL TOPLAM		60+3	

13. Silsile-nâmeler didaktik nitelikte eserler olduğu için sanat gayesi güdülmenden kaleme alınmaktadırlar. Ancak her ne kadar didaktik de olsa bu tür eserlerde halka bir şeyler öğretmekten ziyâde şairlerin kendi tarikat kültürlerine ne derece vâkıf olduklarını kanıtlama özelliğinin daha ağır bastığı hissedilmektedir.

14. Silsile-nâmelerde, dil olarak Arapça, Farsça sözcük ve tamlamaların çoğunlukta kullanıldığı gözlenmektedir. Bu durumu, silsile-nâme yazar şairlerin bu dillere vâkıf olacak düzeyde eğitilmiş olduklarının bir göstergesi olarak da değerlendirmek mümkündür.

Türk Edebiyatında Manzum Türkçe Meşâyih Silsile-nâmeleri:¹²

Bu bölümde, yazma eser kütüphanelerine ait katalogların ve biyografik eserlerin taranması sonucu tespit edilen 51 şaire ait 60'ı Türkçe, 3'ü Farsça manzum meşâyih (tarikat) silsile-nâmesi, şairlerinin ölüm tarihleri dikkate alınarak kronolojik sıraya uygun olarak nakledilecektir. Her bir silsile-nâmenin başlangıç beyitleri, nazım şekilleri ve beyit

¹² Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine, No: 1763'te kayıtlı 131 varaklık mecmuada tarikat ulularının isimlerini bildiren Türkçe bir manzume bulunduğu, kütüphane katalogunda kaydedilmiştir (Karatay 1961: 325). Muhtemelen yazmanın 90^a-92^a sayfaları arasında yer alan manzumeyi -kütüphane devir-teslim işlemleri nedeniyle- görme imkânımız olmadığı için özellikleri ile ilgili hiçbir bilgiye sahip değiliz. Bu nedenle değerlendirmeye dâhil edilmemiştir.

sayıları, hangi tarikatla ilgili olduğu, silsile-nâmenin yazma nüshaları ile eski harfli basmalarının künye bilgileri verilecek; yeni harflerle yayımlanmış olanların künyeleri de içnot bilgileri ile gösterilecektir. Bazı silsile-nâmelerin özellikleri de bir veya birkaç cümle ile özetlenecektir.

1. Sinoplu Safâyî (ö. 940/1534), *Silsile-i Meşâyih*: Sinoplu Safâyî'nin *Vefâiyye-i Zeyniyye* tarikati meşâyihini içeren silsile-nâmesi, onun *Terceme-i Vasâyâ-yı Şeyh Vefâ* (Erdemir 2001: 219-235) (Yıldız 2009: 141-154) ve *Şerhü'l-İslâmi'n-Nûrânî* (Alpaydın 2017: 554-557) isimli eserleri içerisinde yer almaktadır.¹³

"Yine iy nüktedân iy merd-i dâniş

Kalın eltâf ile hoş hoş nevâziş" dizeleriyle başlayan mesnevi tarzındaki 28 beyitlik bu silsile-nâme, *Şeyh Vefâ* olarak tanınan ve Zeyniyye'ye bağlı Vefâiyye'nin kurucusu olan Muslihiddîn Mustafâ'nın (ö. 896/1491) silsilesini içermektedir. Aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün* kalıbıyla kaleme alınmış silsile-nâmenin ilk 14 beyitlik kısmının başlığı "*Silsile-i Meşâyih Be-tarik-i 'Alî Kerremallâhu Vechehu*", son 14 beyitlik kısmının başlığı ise "*Silsile-i Meşâyih Ebû Bekr-i Siddîk Radiyallâhu 'anh*" şeklindedir. Buradan da anlaşılacağı üzere *Vefâiyye-i Zeyniyye* tarikatının meşâyih silsilesinde Abdurrahmân Şibrisî/Şirsî'den önceki meşâyih bir silsileyle Hz. Ebû Bekir'e, diğer bir silsileyle de Hz. Ali'ye bağlanmaktadır. Nüshaları: (*Şerhü'l-İslâmi'n-Nûrânî*) Saraybosna Gazi Hüsrev Ktp. Türkçe Yazmaları, No: R-491, vr. 43^a-44^a; (*Terceme-i Vasâyâ-yı Şeyh Vefâ*) Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2154, vr. 17^b-18^b; Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ktp. HAKSES No: 355, vr. 16^b.¹⁴

2. Hacı İbrâhîm Halîfe (XVI. Yüzyıl), *Silsile-nâme*:

"Kitâb-ı Pîr-i 'Âşıkîn Silsile-nâme Te'lif-i Hacı İbrâhîm Halîfe Rahmetallâhu 'Aleyh" başlığı altında,

"Sözi Allâh adıyla başlayalım

¹³ Aslında Sinoplu Safâyî'nin *Terceme-i Vasâyâ-yı Şeyh Vefâ* adlı eseri (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, No: 2154, vr. 1^b-64^a), her ne kadar ayrı bir esermiş gibi kütüphane kataloglarında yer alırsa da aslında *Şerhü'l-İslâmi'n-Nûrânî* adlı eserinin (Saraybosna Gazi Hüsrev Ktp. Türkçe Yazmaları, No: R-491, vr. 1^b-260^b) bir bölümüdür.

¹⁴ Silsile-nâmenin neşri ve değerlendirmesi için bkz. (Erdemir 2001: 219-235) (Yıldız 2009: 141-154) (Alpaydın 2017: 554-557).

Her işi anı anup işleyelüm" beytiyle başlayan silsile-nâme, müellifin oğlu Seyyid Haydar tarafından 7 Receb 976/26 Aralık 1568 tarihinde istinsah edilmiştir. İçerisinde ayet ve hadislerden alıntılara da yer verilmiş eserde, mensur kısımlar da yer almaktadır.

"Adı Şeyh Bedre'd-dîn-i Rûmî anun

Yüzini göricek şâd eyle cânun" (vr. 84^a) mısralarına göre Şeyh Bedreddîn-i Simâvî'nin (1359-1420) tarikatına ait silsile-nâmedir. Hz. Ali'den on iki imam vasıtasıyla Şeyh Bedreddîn'e kadar uzanan meşâyihin silsilesidir. Ancak eserde meşâyihin adının anılmasının yanı sıra dîn ve tasavvufî öğütler de verilmiştir. Aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmış mesnevi tarzındaki eser, 525 beyit civarındadır. Nüshası: Manisa İl Halk Ktp. No: 1474/2, vr. 80^a-96^a (s. 158-190). Eseri tanıtan bir makale yayımlanmıştır (Ersoy 2017: 420-425).

3. Seyyid Nizâm-zâde Seyyid Seyfullah (ö. Muharrem 1010/Temmuz 1601): Halvetî-Sinânî şeyhi olan Seyyid Nizâmoğlu'nun silsile-nâme türünde iki farklı eseri bulunmaktadır. Bunlardan biri kendi nesebiyle ilgili, diğeri ise bağlı bulunduğu tarikatla ilgilidir.

3.1. Silsile-i Nesebiyye (Silsile-i Siyâdet-nâme):

"Hak'a hamd ü resûline tahiyât

Siyâdet silsilesin itdüm isbât

Babam Seyyid Nizâm Âl-i Muhammed

Babasıdur Şihâbü'd-dîn-i Ahmed" dizeleriyle başlayan mesnevi tarzındaki 27 beyitlik manzumede Hz. Ali'ye kadar olan atalarının (nesebinin) adlarını sıralamıştır. Silsile-nâmede aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbı kullanılmıştır. Nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0565, vr. 176^{ab}; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_1619, vr. 104^b-105^a; Ankara Milli Ktp., No: 06 Mil Yz A 1905/1, vr. 63^a-64^a; Ankara Milli Ktp., No: 06 Mil Yz A 8313/4, vr. 35^a; Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 1173/2, vr. 71^{ab}. (Seyyid Nizâm-zâde Seyyid Seyfullah 1326/1908: 16-17) (Özdemir 1996: 19-20) (Çelik 2016: 51-53) (Meral 2018: 57-59) (Galitekin 2018: 63-64).

3.2. Silsile-i Tarîkat-ı ‘Aliyye:

“*Begâyet ‘izzet ü devlet sa’âdet*”

Tarîk-i Mustafâ’dan oldı sebkat” beytiyle başlayan mesnevi tarzındaki 24 beyitlik manzumede Halvetî tarikatının Hz. Ali’ye kadar uzanan silsilesinin adlarını sıralamıştır. Bu silsile-nâme de aruzun *mefâ’ülün mefâ’ülün fe’ülün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_1619, vr. 105^b-106^a; Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 8313/6, vr. 54^b-55^a. (Seyyid Nizâm-zâde Seyyid Seyfullah 1326/1908: 15-16) (Özdemir 1996: 15-17) (Çelik 2016: 49-51).

4. Abdülehad Nûrî (doğ. 1003/1594 - ö. 1 Safer 1061/27 Ocak 1651), Silsile-nâme-i Abdülehad Nûrî (Silsile-i Meşâyih-i Tarîk-i Halvetiyye):

“*Mebde’-i feyz-i cümle-i âlem*”

A’nî nesîme-i benî âdem” beytiyle başlayan mesnevi tarzındaki 71 beyitlik bu silsile-nâmede, Hz. Peygamber’den başlayarak Hz. Ali ve Hasan-ı Basrî kanalıyla Abdülehad Nûrî ez-Zîlî’ye kadar olan Halvetî-Sivâsî meşâyihinin adı anılmıştır. Aruzun *fe’ilâtün mefâ’ülün fe’iliün* kalıbıyla kaleme alınan silsile-nâmenin sonunda Abdülehad Nûrî’den sonra meşihat makamına oturan Abdülbâki Efendi’nin isminin geçtiği gerekçe gösterilerek Hüseyin Akkaya tarafından Abdülbâki Efendi’ye ait gösterilmişse de doğru değildir. Çünkü Abdülehad Nûrî eserde en son anılan şeyhtir. Muhtemelen 1049/1639-40 tarihinde tamamlanmış olan silsile-nâmenin biri eksik beş nüshası bulunmaktadır: Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Ktp. Yer No: Y 0927-25, Demirbaş No: 041504/25, vr. 153^b-154^b;¹⁵ Süleymâniye Ktp., Çelebi Abdullah, No: 172/6, vr. 83^a-86^b (66 beyit); Manisa İl Halk Ktp. No: 45 Hk 1220/1, vr. 10^a-13^a;¹⁶ Süleymaniye

¹⁵ Bu yazma, kütüphane kaydında Şemseddin Sivâsî’ye ait gösterilmiştir. Manzumenin başlığı bu nüshada şu şekildedir: “Efendimiz Sivâsî Efendi Hazretlerinin Silsile-nâmeleridir ki kendüler nazm itmişdür.” M. Fatih Köksal’ın yayımladığı karşılaştırmalı nüsha ile aralarında oldukça fazla nüsha farkı gözlenmektedir. Muhtemelen bu nüsha, metne sonradan müdahalede bulunularak oluşturulmuş daha yeni tarihli bir nüshadır.

¹⁶ Muslihiddin el-Arabî et-Tâî el-Endülüsi el-Gırnatevî’nin Muharrem 1023/Şubat 1614’te yazdığı *İstivâ-yı Tarîk-i Muhammediyye fî Silsileti’l-‘Aleviyye* içinde yer almaktadır (Kaçar 2017: 55-74).

Ktp. Şehîd Ali Paşa, No: 2819/3, vr. 24^b-25^b (46 beyit.);¹⁷ Mehmet Fatih Köksal Özel Ktp., Mec. 67/3, vr. 67^b-69^b. Eserin tenkitli metni bir inceleme ile birlikte yeni harflerle yayımlanmıştır (Köksal 2019: 131-146).

5. Cemâleddin Mahmûd Hulvî (doğ. 982/1574 – ö. 1064/1653-54), *Silsile-nâme-i Halvetiyye*:

“Zikr-i Hakk’ı gönülde kıl tekrâr

Ol durur Hâliku’l-leyâl ü nehâr” mısralarıyla başlayan kaside tarzındaki silsile-nâmesi 31 beyittir (Yavuz 2012: 54-57). Aruzun *fe’îlâtün mefâ’îlün fe’îlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Dîvân’ında (Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Araştırma Ktp. No: 821, vr. 50^b-51^a) yer alan silsile-nâmede bazı beyitlerin ilk mısralarında silsilede yer alan Halvetiyye meşâyihinin adı bildirilmiş fakat ikinci mısrada herhangi bir ifadeye yer verilmemiş, boş bırakılmıştır (21, 23, 25-27). Belli ki şair bu meşâyihin özellikleriyle ilgili düşüncesini daha sonra bildirmek istemiş fakat muhtemelen unutmıştır.

6. Oğlanlar Şeyhî İbrâhîm Efendî (ö. 22 Rebûlâhir 1065/1 Mart 1655):

6.1. Silsile-i Tarîkat-i ‘Aliyye:

“İlâhî ‘ilmüne yok hadd ü gâyet

Hudâyâ vasfuna yok hiç nihâyet” beytiyle başlayan mesnevi tarzındaki 41 beyitlik silsile-nâmesi, aruzun *mefâ’îlün mefâ’îlün fe’îlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Dîvânçesinde yer alan ve Bayramî-Melâmî tarikatı şeyhlerinin silsilesini içeren bu eser, 1023/1614-15 tarihinde kaleme alınmıştır. Bazı yazma nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: BEL_Yz_O0121, vr. 1^b-2^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: Bel_Yz_K0294, vr. 1^b-2^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: Bel_Yz_K0676, vr. 1^b-2^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: Bel_Yz_K0267, vr. 22^{ab}, 24^{ab}.

6.2. Kasîde-i Dil-i Dânâ: “Kasîde-i Elfiyye Hazret-i Şeyh İbrâhîm Efendi K.S. Hazâ Kasîde-i Dil-i Dânâ” başlıklı 293 beyitlik bu kasidesi hem

¹⁷ Münîr-i Belgrâdî’nin (ö. 1029/1620’den sonra), Hz. Ebû Bekir’den kendi devrine kadar olan süreçte yaşamış 153 sûfinin biyografisini ve menkıbesini anlattığı *Silsiletü’l-Mukarrebîn ve Menâkıbü’l-Muttakîn* adlı eseri içerisinde yer almaktadır. (Bitiçi 2001)

“devriyye” hem de “silsile-nâme” özelliği göstermektedir (Gedik 2018a: 350-369) (Gedik 2018b: 166-193).

Şair,

“Cihânı cümle zâtında görür zâhir dil-i dâna

*Dil-i dâna*da zâhirdür eger dünyâ eger ‘ukbâ” beytiyle başlayan bu eserinde de Bayramî-Melâmî şeyhlerinin silsilesine yer vermiştir. Aruzun *mefâ’ülün mefâ’ülün mefâ’ülün mefâ’ülün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: Bel_Yz_K1089, vr. 85^a-101^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: Bel_Yz_K0267, vr. 1^b-22^a (Yazmada sayfalar yanlış ciltlenmiş); İBB Atatürk Kitaplığı, No: Bel_Yz_K0294, vr. 27^b-41^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: BEL_Yz_K0512, vr. 41^a-50^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: BEL_Yz_K0512, vr. 30^a-36^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: BEL_Yz_O0121, vr. 62^a-69^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0223, vr. 1^b-8^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0526/9, vr. 196^b-204^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0742, vr. 30^a-37^a.

7. Elmalılı **Ümmî Sinân** (ö. 25 Cemâziyelâhir 1067/10 Nisan 1657), *Silsile-nâme*:

“Mâye evvel Mustafâ’ya Hâluk’ın ihsânıdır

Cibri’il itdi edâ çünkim ezelden cânıdır

O dahu bil Haydar-ı Kerrâr’a telkîn eyledi

Evlîyânın serfirâzı hem şîr-i Yezdân’ıdır” dizeleriyle başlayan kaside tarzındaki silsile-nâme aslında 31 beyit olmasına rağmen, Ümmî Sinân’dan sonra şeyhlik makamına oturan kişilerin adlarının anıldığı ilave beyitlerle 33’e,¹⁸ bazı nüshalarda¹⁹ da 36’ya çıkmaktadır. Eklenen beyitlerin silsile-nâmeye sonradan dâhil edildiği anlaşılmaktadır. Aruzun

¹⁸ İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY00512, vr. 14^b-16^b; Süleymaniye Ktp. Hâşim Paşa, No: 70, vr. 8^{ab}. Bu iki nüshada 30. beyitten sonra eklenen iki beyitte Ümmî Sinân’ın oğlu Süleymân ve onun da oğlu Ziyâ’î’nin adları anılmaktadır.

¹⁹ Beyazıt Devlet Yazma Eserler Ktp. No: 3356, vr. 17^a-19^a. Bu nüshada 30. beyitten sonra Ümmî Sinân’ın vefatı üzerine meşihat makamına geçen oğlu Süleymân, Seyyid Ali Hâşimî, onun oğlu Ziyâ’î, Muhammed İspartavî ve Şeyh İbrahim Elmalî’nin adları anılmaktadır.

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla kaleme alınmış olan silsile-nâme, şairin divanında yer almaktadır. Hz. Peygamber'den kendi zamanına kadar olan Halvetiyye'ye bağlı Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin (ö. 1504) tarafından kurulmuş olan Ahmediyye şubesi şeyhlerinin adlarının anıldığı silsile-nâme, yeni harflerle de yayımlanmıştır (Bilgin 2000: 39-42).

8. Kuloğlu Şeyh Hacı İlyâs (ö. 1068/1657-58), *Silsile-nâme-i Uşşâkî*:²⁰ “*Hâzâ Silsile-i Meşâyihü'l-Kirâm*” başlığından sonra,

“*Hamd ü senâ olsun müdâm ol pâdişâha subh u şâm*

Pes Hâlık u Rabbü'l-enâm kullarını gâyet sever” beytiyle başlayan kıt'a-i kebîr tarzında düzenlenmiş 39 beyitlik silsile-nâme, *müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Halvetî-Uşşâkî şeyhlerinin silsilesini içeren manzumenin tek nüshası, Manisa İl Halk Kütüphanesinde (Arşiv no: 45 Hk 6266), *Bâğ-ı Behişt* ve *Etvâr-ı Seb'a* nüshalarıyla aynı cilt içinde (vr. 309^a-310^a) yer almaktadır (Adıgüzel 2018: 246).

9. Kütahyalı Sun'ullâh Gaybî (doğ. 1023-1024 ?/1615 ? - ö. 1087/1676'dan sonra), *Kasîde-i Mâziye*: Sunullah Gaybî'nin *Kasîde-i Mâziye* adıyla anılan 7 beyitlik Bayramî-Melâmî silsile-nâmesi, onun *Bi'at-nâme* adlı eserinde kaydedilmiştir.

“*Füyûzât-ı İlâhî bana, ceddîm Şâh Alî'dendür*

O dahu Sârbân Ahmed'den almışdur yed-i tûlâ

O dahu sırrı Oğlan Şeyh'den almışdur bi-iznillâh

Ki Sultân Pîr Alî'nün oğludur bî-misl ü bî-hemtâ” dizeleriyle başlayan bu silsile-nâme, bazı *Bi'at-nâme* nüshalarında “*İstitâre üzre olmağla kasîde-i elfiyyelerinde iştihârların buyurur*” başlığı altında kaydedilmiştir. Aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınan silsile-nâmenin sonunda, Arapça bir dua cümlesini müteakip farklı bir vezinde,

²⁰ Beyazıt Devlet Yazma Eser Ktp. No: 3596'da kayıtlı *Divan-ı Hümayun* adlı eserinin 281^b sayfasında yer alan fevâid kaydında 1068/1657-58 yılında vefat ettiği yazılıdır.

“Geldi altun silsileyle feyz-i Hak birden bire

Vech-i İbrâhim'den oldı Gaybî'ye Hak rû-nümâ” beytine yer verilmiştir. Nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0062, vr. 4^{ab}; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0107, vr. 6^{ab}; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0291, vr. 27^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0838, vr. 62^{ab}; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_1074, vr. 41^b-42^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_1320, vr. 10^b-11^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_1327, vr. 6^{ab}; İBB Atatürk Kitaplığı, No: MC_Yz_K0344, vr. 56^a (Çolakoğlu 2020: 372-373).

10. Bolulu Şeyh Himmet Ef. (ö. 16 Safer 1095/3 Şubat 1684): Şemsiyye-i Bayramiyye'nin Himmetiyye şubesinin kurucusu olan Bolulu Şeyh Himmet Efendi'nin biri Bayramiyye, diğeri Halvetiyye ile ilgili olmak üzere iki silsile-nâmesi bulunmaktadır. Her ikisi de onun *Tarikat-nâme* adlı eserinin içerisinde yer almaktadır.

10.1. Bayramiyye Silsile-nâmesi: *“Der-Beyân-ı Silsile-i Bayrâmiyye”* başlıklı mesnevi tarzındaki 39 beyitlik silsile-nâmesi, şairin *Tarikat-nâme* adlı eserinin baş tarafında yer almaktadır.

“Bizim dutduğumuz semt-i tarikat

Bilirler aslını ehl-i hakikat” dizeleriyle başlayan ve aruzun *mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün* kalıbıyla kaleme alınmış olan bu silsile-nâmede, Hz. Peygamber'den Şeyh Şâmî'ye kadar olan Bayramiyye silsilesine yer verilmiştir. Eserde, Hacı Bayrâm Velî başta olmak üzere bazı şeyhlerin öne çıkan özellikleri dile getirilmiştir. Nüshaları: Süleymaniye Ktp., Şazeli Tekkesi, No: 0156, vr. 2^a-3^a; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp, No: NEKTY06389, vr. 94^a-98^a (Tapsız 1995: 129-132).

10.2. Halvetiyye Silsile-nâmesi: *“Der-Beyân-ı Silsile-i Halvetiyye”* başlıklı mesnevi tarzındaki 23 beyitlik bu silsile-nâme,

“İşit gel Halvetiyye intisâbum

Egerçi gûş idersen bu cevâbum” dizeleriyle başlamaktadır. Himmet Efendi, *mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün* kalıbıyla kaleme aldığı bu silsile-nâmesinde, Cüneyd-i Bağdâdî'den (ö. 297/909) şeyhi Şeyh Hüseyin Hüsameddin Efendi'ye kadar olan Halvetiyye meşâyih silsilesine yer vermiş; Bayramîlerden Hacı Ahmed Boluvî'nin kendisine ikinci şeyh

olduğunu bildirmişdir. Oğlu ‘Abdî’nin de kendisinden el aldığı dile getiren Himmet Efendi,

“*Tamâm oldu çü ta’dâd-ı ‘azîzân*

Bular hürmetine Hak ide ihsân” sözleriyle eseri noktalamıştır. Nüshaları: Süleymaniye Ktp., Şazeli Tekkesi, No: 0156, vr. 3^{ab}; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp, No: NEKTY06389, vr. 98^a-100^a (Tapsız 1995: 132-133).

11. Nazmî Şeyh Mehmed Efendi (doğ. 1032/1622 – ö. 1112/1700): Biri divanında, diğeri Hediyyetü’l-İhvân adlı eserinin sonunda olmak üzere iki silsile-nâmesi vardır.

11.1. Silsile-nâme-i Halvetiyye-i Şemsiyye-i Nûriyye: “*Der-Na’t-ı Hayrî’l-Verâ ve Yetîm-i Sadeî-i İstîfâ Vâsıtatü’l-’İkd-ı Enbiyâ Hacle-nişîn-i Makâm-ı Ev-ednâ Mahbûb-ı Hudâ Muhammed Mustafa ‘Aleyh-i Efdalu’s-Salât be-Takrîb-i Dil-firîb-i Silsile-i Tarîka-i ‘Aliyye-i ‘Ulviyye-i Halvetiyye-i Şemsiyye-i Nûriyye K.A. Bi-esrâr-ı Ashâbihâ*” başlığının altında,

“*Ey şâh-ı serîr-i milk-i ma’nâ*

Vey levh-i fezâya kilik-i ma’nâ” beytiyle başlayan mesnevi tarzındaki 395 beyitlik bu silsile-nâme, aruzun *mef’ûlü mef’ûlün fe’ûlün* kalıbıyla yazılmıştır. Başlıktan da anlaşılacağı gibi Halvetiyye’nin Şemsiyye şubesi ile Melâmî-Nûriyye kolunun silsile-nâmesidir. Türünün en geniş hacimli örneklerinden biridir. Şair üç beyitte (83, 328, 384) mahlasını kullanmıştır. Nüshaları: Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 3351, vr. 1^b-13^b; TSMK, Hazine, No: 920, vr. 2^a-12^a. Bir yüksek lisans tezinde Latin harflerine aktarılmıştır (Bektaş 2005: 840-884).

11.2. Silsile-nâme: Nazmi Efendi’nin 1108/1696-97 tarihinde tamamladığı tek mensur eseri olan *Hediyyetü’l-İhvân*’ın²¹ sonunda yer alan mesnevi tarzındaki ikinci silsile-nâmesi, 38 beyittir.

²¹ *Hediyyetü’l-İhvân*, Halvetiyye tarikatının Şemsî Sivâsî kolunun Yahyâ-yı Şîrvânî’ye ulaşan silsilesinde yer alan Mevlânâ Yûsuf Mahdûm, Muhammed Rukiyye, Şahkubâd-ı Şîrvânî, Abdülmecid Şîrvânî, Şemseddin Sivâsî, Abdülmecid Sivâsî ve Abdülahad Nûri’den oluşan yedi şeyhin hayatını, görüşlerini ve menkıbelerini anlatmaktadır. Eser, “Hediyye” adı verilen yedi bölüme, her bölüm de fasıl ve vasıllara ayrılmıştır. Eserde ilk dört şeyh muhtasar, diğerkleri ve özellikle de Abdülahad Nûri geniş olarak tanıtılmıştır. Adı ebced hesabıyla telif tarihini

“*Hamd ü sipâs ola Hudâ’ya müdâm*

Kim o durur Hâlık u Rabbü’l-enâm

Şükr ne mümkün ni’am-ı hazrete

“*Var mı nihâyet kerem-i hazrete*” dizeleriyle başlamaktadır. *Müfte’ilün müfte’ilün fâ’ilün* kalıbıyla kaleme alınmış silsile-nâmede, Abdülehad Nûrî’den Mevlânâ Yûsuf’a kadar olan Halvetiyye’nin Şemsiyye şûbesi ile Melâmî-Nûriyye kolunun silsilesindeki yedi meşâyihi konu edilmiştir. Silsile-nâmenin bazı nüshaları: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY01604, vr. 138^{ab}; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY02650, vr. 182^b-183^b; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY04216, vr. 235^a-236^a.²²

12. Nakşî İbrahim Efendi (doğ. 1051/1641 – ö. 26 Safer 1114/22 Temmuz 1702), *Silsile-nâme*: Nakşî İbrahim Efendi’nin,

Tahiyyât ola bî-hemtâ Hudâ’ya

Salât it fahr-i ‘âlem Mustafâ’ya” dizeleriyle başlayan mesnevi tarzındaki 35 beyitlik silsile-nâme, aruzun *mefâ’ilün mefâ’ilün fe’ûlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır (Ayhan 2000: 221-223). Şairin dîvânı içerisinde yer alan bu silsile-nâmede Halvetî şeyhlerinin adları anılmıştır. Nüshaları: Süleymaniye Ktp. Esad Efendi, No: 2709/1, vr. 34^{ab}; Fatih Millet Yazma Eser Ktp. Ali Emîrî, Manzum, No: 463/3, vr. 58^b-59^b; Bursa İNEBEY Yazma ve Eski Basma Eserler Ktp., No: 1586/2, vr. 64^a-65^a.²³

13. La’lî-zâde Abdülbâkî (ö. 1159/1716), *Zeyl-i Meslekü’l-Uşşâk*: La’lî-zâde Abdülbâkî Efendi’nin bu eseri, babasının dedesi olan Sarı

(1108/1696-97) gösteren *Hediyetü’l-İhvân*’da dönemin sosyal ve kültürel yapısı hakkında önemli bilgiler yer almaktadır.

²² *Hediyetü’l-İhvân*’ın görme imkânı bulamadığımız diğer nüshaları: Süleymaniye Ktp. Reşid Efendi, No: 495 (müellif nüshası); Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi, No: 2413 ve No: 4587; Fatih Millet Yazma Eserler Ktp. Ali Emîrî, Şer’iyye, No. 1128.

²³ Nakşî İbrahim’e ait görme imkânı bulamadığımız divan nüshaları: Mısır Milli Ktp. Türkçe Yazmaları, No: S 4631 (59 vr.); Mısır Milli Ktp. Türkçe Yazmaları, No: Talat 108, (58 vr.).

Abdullah Efendi(ö. 27 Ekim 1661)'ye ait *Meslekü'l-'Uşşâk*²⁴ adlı 105 beyitlik Türkçe kasidesine yazılan 47 beyitlik zeyldir.²⁵ Sarı Abdullah Efendi'nin *Meslekü'l-'Uşşâk* adlı eseri, Allah'ın varlığını ve birliğini, tarikat âdâbını, sülûk hallerini ve bazı tasavvufî kavramların izahını açıklayan bir kasidedir. Bayrâmîliğinin yanı sıra Nakşibendî tarikatı müntesibi de olan La'li-zâde,

“Bu nazm ehl-i sülûka kâşif-i sırr-ı emânetdür

Ki her beyti anun kandîl-i mihrâb-ı tarikatdür” beytiyle başlayan zeylinde, Hz. Peygamber'den başlayarak kendi devrine kadar olan Bayramî-Melâmî şeyhlerinin silsilesini sıralamıştır. Aruzun *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* kalıbıyla kaleme alınmış olan silsile-nâmenin nüshaları: Fatih Millet Yazma Eser Ktp. Ali Emîrî, No: 1023, vr. 61^a-64^a; TSMK, Hazine, No: 1312, vr. 36^b-38^b ve 221^b-222^b; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY01774, vr. 87^a-88^a; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY03343, vr. 49^b-50^b; Süleymaniye Ktp. Şâzelî Tekkesi, No: 157-1, vr. 161^a-164^b; Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Ef. No: 2786, vr. 37^a-38^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0603, vr. 182^a-183^b. Sarı Abdullah Efendi'nin kasidesi, bu kasidenin şerhi ve La'li-zâde Abdülbâkî'nin ona yazdığı zeyl, bir inceleme ile birlikte yayımlanmıştır (Ayçiçeği 2014a: 189-211) (Ayçiçeği 2020).

14. Kâsım-zâde Seyyid Mehmed Emîn Bursevî (ö. 1131/1718 veya 1134/1721), *Devriyye-Silsile-nâme*: Şairin Dîvân'ında *“Bu kasîde Hakk cell ü 'alâ bu mevcûdâtı ketm-i 'ademden sahrâ-yı vücûda getürdığını şerh ü beyândur. Sâdât-ı sûfiyye-i mevcûdiyye ıstîlâhları üzre ve fi'l-hadîsi'l-kudsîyyi*

²⁴ Nüshaları: Fatih Millet Yazma Eser Ktp. Ali Emîrî, No: 1332-1, vr. 182^a-185^b; Bayezid Devlet Ktp. Veliyyüddin Efendi, No: 3222, vr. 45^b-47^b; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY01774, vr. 84^b-87^a; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY03343, vr. 47^a-49^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: BEL_Yz_K_0596, vr. 153^b-156^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0603, vr. 178^a-181^b; Bursa İNEBEY Yazma ve Eski Basma Eserler Ktp., No: 1586/1, vr. 41^b-43^a; Nuruosmaniye Ktp. No: 2400, vr. 15^b-20^a; Süleymaniye Ktp. İzmirli İsmail Hakkı Kol., No: 3692-1, vr. 44^b-47^a; Süleymaniye Ktp. Esad Efendi, No: 3430-1, vr. 196^b-199^a; TSMK, Hazine, No: 1312, vr. 219^b-221^b.

²⁵ La'li-zâde, babasının dedesinin 105 beyitlik kasidesine zeyl yazdığı gibi hem de söz konusu kasideyi *“Hedîyyetü'l-Müştâk fi Şerhi Mesleki'l-'Uşşâk”* adıyla şerh etmiştir. Bu şerh, transkripsiyonlu ve sadeleştirilmiş bir şekilde yeni harflerle yayımlanmıştır (Ayçiçeği 2020). Ayrıca aynı araştırmacı tarafından eserle ilgili bir de makale neşredilmiştir (Ayçiçeği 2014: 26-37).

Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtu en u'refe fehalektü'l-halka li en u'refe" başlığı altında yer alan eser, hem bir "devriyye" hem de "silsile-nâme" özelliği göstermektedir. Aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmış olan silsile-nâme, Oğlanlar Şeyhî İbrâhîm Efendî'nin (ö. 22 Rebülâhir 1065/1 Mart 1655) *Kasîde-i Dil-i Dâna* adlı eserine nazîre olarak yazılmıştır.

"Elâ ey hazret-i ins-i şuhûd üzre olan dâna

Elâ ey kuds-i lâhûta devâm üzre olan bîna" beytiyle başlayan 139 beyitlik kasidenin 121-128. beyitleri arasında Halvetiyye'nin Mısıriyye koluna mensup meşâyihin silsilesine yer verilmiştir (Gider 2011: 64-79) (Müftüoğlu 2011: 93-108) (Gedik 2018a: 455-465). Bu silsile kısmının başlangıç beyti:

"Bana feyz-i İlahî Hazret-i Mısıri'den irmişdür

O dahi bil Sinân Ümmî'den almışdur yed-i tûla"

Nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Bölümü, No: OE_Yz_0236, vr. 7^b-14^a; Ankara Milli Ktp. Yazmalar Koleksiyonu, No: 06 Mil Yz FB 269, vr. 22^b-27^a; Bursa İnebey Eski Yazma ve Basma Eserler Ktp. Genel, No: 744, vr. 7^a-14^a; Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ktp. Yazmalar Koleksiyonu, Ayniyat No: 47536, Yer No: 37364, vr. 6^a-10^a.

15. Vahyî Muhammed (ö. 21 Şaban 1130/20 Temmuz 1718): (Taş 2004) (Sukan 2005) Halvetiyye-Cemâliyye tarikatının Sünbül Sinân(ö. 1529)'a dayandırılan Sünbüliyye kolunun 6. şeyhi olan Vahyî Mehmed'in bu silsile-nâmesi, şairin dîvânında yer almamaktadır. *Silsile-i Sünbüliyye li Şeyh Muhammed Vahyî K.S.* başlıklı manzume, kaleme hitap eden rubâî tarzındaki bir manzume ile başlamaktadır:

"Ey hâme-i müşgîn-i evsâf-ârâ

Meşşâta-i 'itr-sây-ı bîkr-i ma'nâ

Vahyî rîka dâne peyrevlik idüp

Kul silsile-nâme-i şüyûhu imlâ"

Bu rubâînin ardından,

"Dinle ey tâlib-i tarîkat olan

Kârı ehl-i tarîka rağbet olan" mısralarıyla asıl konuya giriş yapılmaktadır. Mesnevi tarzında kaleme alınan 152 beyitlik manzume, *fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Silsile-nâmenin tek nüshası bilinmektedir: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0342_06, vr. 92^a-94^b.

16. Habeşî-zâde 'Abdurrahîm Rahîmî Bey (ö. 17 Rebûlâhir 1140/2 Aralık 1727), *Matla'u'l-İşrâk*: (Aksoyak 2020)

"[Bu] serây-ı cihân pür-feyż-i nûr-ı Rabb-i 'İzzetdür

Hem işrâk eyleyen 'âemlere hürşid-i vahdetdür" beytiyle başlayan kaside tarzındaki 85 beyitlik bu silsile-nâme, *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Bayramî-Melâmî tarikat önderleri ile şöhret kazanmış mutasavvıfların isimlerinin sıralandığı Habeşîzâde'nin bu eseri, Sarı Abdullah Efendi'nin (ö. 1071/1660) *Meslekü'l-'Uşşâk* adlı eserine yazılmış bir naziredir. Nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı; No: OE_Yz_0342_07, vr. 143^a-144^b; (*Silsile-nâme-i Tarikat-ı Aliyye-i Melâmîyye-i Bayrâmîyye*) Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi, No: 2786, vr. 38^a-40^a; Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz FB 240, vr. 104^b-105^a (Baştan 42 beyit eksik). Eser, iki nüshası karşılaştırılarak bir inceleme ile birlikte yeni harflerle yayımlanmıştır (Donuk 2020a: 38-62).

17. Şeyh Muhammed / Mehmed Ledünnî (ö. 1140/1727-28),²⁶ *Silsile-nâme-i Seyyid Emîr Osman*: "*Fî beyânî ahvâli kutbi'l-'ârifîn Kâsım Paşa'da Emîr Efendi ki ism-i şerîfleri Seyyid 'Osmân Hâşimî'dür K.S.A.*" başlığı altında

"*Âmil olan şerî'atı Seyyid 'Osmân-ı Hâşimî*

Kâmil olan tarîkatı Seyyid 'Osmân-ı Hâşimî" dizeleriyle başlayan silsile-nâme, Bayramî-Melâmî şeyhi Vizeli Alâaddin Ali'ye (ö. 970/1562) intisab etmiş olan Sivashlı Hâşimî (Saçlı) Emîr Osmân Efendi'nin (doğ. 919/1513 – ö. 11 Zilkade 1003/7 Temmuz 1595) silsilesini içermektedir. Kaside tarzında düzenlenmiş olan 25 beyitlik silsile-nâme, 8+8=16'lı hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Nüshaları: İBB Atatürk Ktp., No:

²⁶ Manzumenin kayıtlı olduğu yazmalarda şairle ilgili şu kayda yer verilmiştir: "Dergâh-ı fakîrde kadîmen vekâlet sûretiyle îfâ-yı vazîfe-i meşîhat itmiş olup bin yüz kırk târihinde intikâl ile Ok Meydanı'nda Sinân Pâşâ Câmî-i Şerîfi önündeki makberede defin-i hâk-ı gufrân olan Şeyh Muhammed Ledünnî Efendi'nün hazretin terceme-i sülûklarına 'âid nazm buyurdıkları makâle-i mahsûsa olup teberrûken derc olındı." (Ünlütürk 2004: 205 Dipnot)

OE_Yz_1300-02, vr. 72^b-73^a; Ankara Milli Ktp., No: 06 Mk Yz A 2635/2, vr. 32^b-33^a (Der-kenar); *Dîvânçe-i Hâşimî Emîr Osman Efendi*, (Mürettibi: Şeyh Mehmed Süreyya), Matbaa-i Bahriyye, İstanbul, R. Nisan 1329/1913, s. 48-51. Yeni harflerle yayımlanmıştır (Ünlütürk 2004: 205-206) (Sofuoğlu 2015: 172-174).

18. Kulalı Mustafa Nuzûlî (ö. 1157/1744): İki silsile-nâmesi vardır.

18.1. Silsile-nâme:

“Eyâ ‘âlemlerin şâhu umar cân senden istimdâd

Eyâ eşin cihân mâhu umar cân senden istimdâd” dizeleriyle başlayan musammat kaside tarzındaki 34 beyitlik Halvetî silsile-nâmesi, *mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Manzumede, Hz. Peygamber’den Hz. Ebû Bekir aracılığı ile Şeyh Abdullah El-Kulavî El Lazkiyevi’den Seyyid Yahya Şirvani’ye hatta kendisine kadar gelen silsilesi yer almaktadır. Şeyh Seyyid Mustafâ Nuzûlî el-Kulavî, *Dîvân-ı Mustafa Nüzûlî el-Kulavî*, (Tashih: Eş-şeyh Mehmed Emîn Tevfik), Matbaa-i Ahmed Kâmil, İstanbul, 1331/1912-1913, s. 7-8 (Erdoğan 2004: 140 nolu şiir).

18.2. Silsile-nâme: *“Sırr-ı Mî’râc Beyân Olunur”* başlıklı kaside tarzındaki 105 beyitlik ikinci silsile-nâmesi, *mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır.

“Gözün aç anla ey gâfil kuran kimdür bu erkânı

Hilâf zanneyleme hergiz güzâf anlama sen anı” matla’ı ile başlayan silsile-nâme, Nuzûlî’nin matbu divanında yer almaktadır: Şeyh Seyyid Mustafâ Nuzûlî el-Kulavî, *Dîvân-ı Mustafa Nüzûlî el-Kulavî*, (Tashih: Eş-şeyh Mehmed Emîn Tevfik), Matbaa-i Ahmed Kâmil, İstanbul, 1331/1912-1913, s. 48-52.

19. Mehmed Emîn Tokâdî (ö. 15 Şâban 1158/12 Eylül 1745), *Silsile-nâme-i Tarîkât-ı Hâcegân-i Nakşibendî*:

Nakşibendî meşâyiḥinin silsilesini içeren 106 beyitlik silsile-nâme, iki bölümden meydana gelmektedir:

“Ey bihîn hâme-i huçeste-siyer

Vey sadîk ü Ha-Mîm ü hûb-eser” beytiyle başlayan mesnevi tarzındaki birinci bölüm, 28 beyittir.

“*Ey iden da’vâ-yı sühan-dânî*”

Dinle gel imdi [sen] sühan-dânî” beytiyle başlayan kaside tarzındaki ikinci bölüm ise 78 beyittir. Her iki bölümde de aruzun *fe’îlâtün mefâ’ilün fe’îlün* kalıbı kullanılmıştır. Manzumenin sekiz nüshası tespit edilmiştir: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY02294, vr. 7^a-10^a; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY03778, vr. 42^a-45^a; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY06480, vr. 37^b-40^b; Fatih Millet Yazma Eser Ktp. Ali Emîrî, Şeriyye, No: 832/11, vr. 54^b-56^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_1160, vr. 8^a-10^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_1768, vr. 36^b-39^b; Ankara Adnan Ötügen İl Halk Ktp. No: 06 Hk 4221/6, vr. 80^b-83^b;²⁷ Çorum Hasan Paşa Yazma Eser Ktp. No: 19 Hk 772/1-2, vr. 9^a-12^a.

20. Kürkçübaşı-zâde Ali (XVIII. Yüzyıl), *Silsiletü’n-Nûr*: Besmele-nâme içerikli,

“*Nazm-ı kerîm ravza-i nûr-ı kadîm*”

Besmele ol ravzada ‘anber-şemîm” beytiyle başlayan mesnevi tarzındaki eser, 323 beyittir. Aruzun *fâ’îlâtün fâ’îlâtün fâ’îlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Türün diğer örneklerine göre hacimli olan eser, Seyyid Nûreddin’in (ö. 1160/1747) kerametlerini nakletmek için kaleme alınmışsa da Sünbüliyye tarikatının 12 şeyhinin silsilesini de manzum olarak aktarmıştır. 1169/1755 tarihinde tamamlanmış olan silsile-nâmenin nüshaları: Süleymaniye Ktp. Lala İsmail Ef. (Murad Molla Ktp.) No: 153, vr. 1^b-14^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0538_01, vr. 1^b-10^a; Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 4360, 1^b-8^a; Fransa Milli Ktp. Arşiv No. Schefer, vr. 1^b-10^a.²⁸ Eser Latin harfleriyle yayımlanmıştır (Kiremitçi 2018: 137-180).

21. Senâî Hasan Efendi (ö. 1741’den sonra), *Silsile-nâme-i Tarikat-ı ‘Aliyye-i Halvetiyye*: İki silsile-nâme kaleme almıştır (Tatçı 2009: 339-376):

²⁷ Kütüphane kayıtlarında bu nüsha, Halvetiyye’nin Ramazaniyye koluna bağlı olan Akkırmanlı Nakşî Ali Efendi’ye (ö 1065/1655) atfedilmiştir.

²⁸ Bu silsile-nâme üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Özçelik 2018). Aynı yazar tarafından bir de tanıtım yazısı yayımlanmıştır (Özçelik 2018a: 106-113).

21.1. Silsile-nâme: “*Silsile-nâme-i Manzume-i Tarîkat-ı Halvetiyye ilâ Sultân Şa‘bân Efendi*” başlıklı mesnevi tarzında düzenlenmiş ilk silsile-nâme,

“*Tarîkim Halvetîdür kim ‘Azîzüm Şeyh Nasûhî’dür*”

O devletlü tarîk erbâbının cism içre rûhudur” beytiyle başlamaktadır. 66 beyitlik eserde, Üsküdarlı Şeyh Mehmed Nasûhî(ö. 14 Ağustos 1718)’den Şeyh Şabân-ı Velî (ö. 5 Mayıs 1569) aracılığıyla Hz. Ali’ye kadar uzanan meşâyih zinciri sıralanmıştır. Aruzun *mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün* kalıbıyla kaleme alınan silsile-nâmenin nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0691_04, vr. 106^b-109^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0859, vr. 1^b-4^a.

21.2. Silsile-nâme: “*Kibâr-ı Celvetiyye’den Üsküdârî Hüdâyî Seyyid Mahmûd Efendi Hazretlerinin Hânkâhlarında Seccâde-nişîn Olan ‘Azîzler*” başlığı altında,

“*Celvetî’nin tâc-ı re’si fahr-i sâdât-ı kirâm*”

Şeyh Mahmûd ibni Fazlullâh zevi’l-kadri’l-fihâm” beytiyle başlayan kaside tarzında düzenlenmiş 44 beyitlik ikinci silsile-nâmesi, aruzun *fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Başlığından da anlaşılacağı üzere Hüdâyî Âsitânesi şeyhlerini içermekte olup Azîz Mahmûd Hüdâyî’den kendi devrinde postnişîn olan Yakûb Efendi’ye kadar gelen meşâyihi anlatmaktadır. Nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0691_04, vr. 117^b-119^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0859, vr. 19^b-21^a.

22. Şeyh Seyyid Mehmed Cemâleddin ‘Uşşâkî (ö. 1164/1750-51): Cemâleddin ‘Uşşâkî’nin silsile-nâmesinin nüshalarını incelediğimizde bazı musraları birbirine benzese de iki farklı Uşşâkî silsile-nâmesi ile karşılaştık.

22.1. Silsile-i Tarîk-i Uşşakiye: Şairin dîvânı içerisinde yer alan mesnevi tarzındaki ilk silsile-nâmesi 94 beyittir (Karaman 1988: 386-397) (Ergin 1995: 277-285).

“*Îlâhî hamd ü şükr olsun sana çok*”

Seniün eltâfına hiç hadd ü ‘add yok” beytiyle başlayan silsile-nâme, bu türün en güzel örneklerinden olup ‘Uşşâkî tarikatına mensup meşâyihin

silsilesini içermektedir. Aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbıyla kaleme alınmış olan silsile-nâmenin bazı yazma nüshaları: Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz FB 339, vr. 75^b-78^a; Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 4034, vr. 79^b-82^a; Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 909, vr. 82^b-85^b; Süleymaniye Ktp. Uşşaki Dergâhı, No: 92, vr. 78^b-81^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_1828, vr. 76^b-79^a.

22.2. Silsile-nâme-i 'Uşşâkî: Mesnevi tarzında kafiyeli 89 beyitlik bu ikinci silsile-nâme, *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Bu silsile-nâme, bir önceki silsile-nâmeden müstensih hatası denilemeyecek kadar çok farklılık göstermektedir. "*Silsile-nâme-i 'Uşşâkiyye Te'lifü's-Seyyid Mehmed Cemâleddîn eş-Uşşâkî el-Edirnevî K.S.*" başlığını taşıyan bu silsile-nâme,

"Îlâhî sana hamd ü şükr her dem

Kularum cân u dilden açmayup fem" beytiyle başlamaktadır. Nüshaları: Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud, No: 2684, vr. 14^a-15^a; İBB Atatürk Kit., Osman Ergin Yazmaları, No: OE_Yz_000098, vr. 30^a-32^a.

23. Şeyh Ahmed Hüsâmeddîn (Hüsâmî) Uşşâkî (ö. 1168/1754-55), *Silsile-i 'Uşşâkî:*

Dîvânının ilk manzumesi olan mesnevi tarzındaki bu eser,

"Hudâ'ya hamd ola bî-hadd u gâye

Ki yokdur varlığına hîç nihâye" beytiyle başlamaktadır. 168 beyitlik eserin ilk 84 beyitlik kısmı *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbıyla, ikinci 84 beyitlik kısmı ise *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Özellikle son kısımlardaki bazı mısralarda vezin ve kafiye problemleri bulunmaktadır. Nüshası: Ankara Millî Kütüphâne, No: 06 Mil Yz FB 327, vr. 1^b-5^a. (Gülpınar 2019: 62-81)

24. İsmail Hikmetî (ö. 1187/1773), *Kasîde-i Silsile-nâme-i Tarîk-i 'Uşşâkî:*

"Bi-hamd ü şükr-i bî-had edelim ezkâr-ı Hallâk'ı

Odur Vâhid Samed hem Lâ-yezâl ü Lem-yezal Bâkî" beytiyle başlayan kaside tarzındaki 15 beyitlik silsile-nâme, *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır (Sona 2012: 907-909). Şeyh Hasan Hüsameddin Uşşâkî (doğ. 880/1475 - ö. 1001/1593) ile Hallâc Şeyh

Ahmed-i Sakî arasındaki şeyhlerin adını anmıştır. Nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_1545, vr. 130^b-131^a; Süleymaniye Ktp. Uşşakî Tekkesi Böl., No: 63, vr. 122^a; Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Ktp. No: 965, vr. 107^b; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0263, vr. 78^b-79^a.

25. Salâhî (Salâhaddîn-i Uşşakî, doğ. 1117/1705 - ö. 29 Muharrem 1197/27 Aralık 1782), *Silsile-i Pîrân ('Uşşakî)*:

"Elâ bir silsile nazmı ki çokdan hâtırmıdaydı

Zülâl-i feyzin eşrâbı dilimde kevserimdeydi" beytiyle başlayan kaside tarzındaki 29 beyitlik silsile-nâmesi, *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır (Açar 2012: 167-171). Manzumede, Hz. Peygamber'den Hz. Ali vasıtasıyla 'Alâeddin Uşşakî'ye kadar olan Uşşakî meşâyiḥinin silsilesi verilmiştir. Nüshaları: *Salâhî Dîvânı* Ali Birinci Nüshası, vr. 93^a-94^a; Süleymaniye Ktp. Uşşakî Tekkesi, No: 84, vr. 40^{ab}; Süleymaniye Ktp. Uşşakî Tekkesi, No: 106, vr. 33^b-34^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0263, vr. 76^{ab}.

26. Üsküdarlı (Bandırmalı-zâde) Hâşim (Mustafa) Baba (doğ. 1718 - ö. 1197/1782-83): (Ünal ve Çalışkan 2014: 231-240) Celvetiyye'nin Hâşimî kolunun kurucusu kabul edilen Hâşim Baba'nın iki silsile-nâmesi bulunmaktadır:

26.1. Silsile-nâme:

"Hâşimîyem hem fakîrem müctebâdır sevdiğim

Âl-i evlâd-ı Muhammed Mustafâ'dır sevdiğim" beytiyle başlayan, *"-dır sevdiğim"* redifli kaside tarzındaki 13 beyitlik bu silsile-nâmesinde Bektâşî silsilesini ele almıştır. Aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmış olan silsile-nâmenin nüshaları: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY00333, vr. 150^{ab}; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY00658, vr. 50^b-51^a (Yalçınkaya 2008: 249-251); İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY02793, vr. 52^b-53^a; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY03518, vr. 79^b-80^a; Bursa İnebey Yazma ve Eski Basma Eserler Ktp., Genel, No: 750-1, vr. 36^b.

26.2. Silsile-nâme:

“Müseleldir tarîkim feyz-i irşâdım bi-hamdillâh

Benim âfâk-ı enfüsde delîlim vâlidim billâh” matla’lı 16 beyitlik silsile-nâmesinde Celvetiyye’ye bağlı meşâyihin adlarını saymıştır. Aruzun *mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün* kalıbıyla kaleme alınan silsile-nâmenin nüshaları: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY00333, vr. 161^b-162^a; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY00658, vr. 58^a (Yalçınkaya 2008: 276-278); İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY02793, vr. 57^b-58^a; Bursa İnebey Yazma ve Eski Basma Eserler Ktp., Genel, No: 750-1, vr. 41^{ab}.

27. Hayrabolulu Çorumî-zâde Seyyid Mehmed Hasîb Efendi (doğ. 1124/1712-13 – ö. 1199/1784-85), *Silsile-nâme-i Gülşenî (Gülşen-i Ebrâr)*:

“Ey olan gül-çîn-i gülzâr-ı tarîk-i Gülşenî

Müstefîz-i feyz-i envâr-ı tarîk-i Gülşenî” beytiyle başlayan mesnevi tarzındaki 88 beyitlik silsile-nâme, *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Şairin “*Gülşen-i Ebrâr*” (87. beyit) şeklinde özel bir ad verdiği silsile-nâmede, Şeyh Hasan Sezâyî’den başlayarak Hz. Ali’ye kadar uzanan şeyhler sıralanmıştır. Müstakil bir nüshasına ulaşılamayan silsile-nâme, Ahmed Müsellem Efendi’nin *Şerh-i Kasîde-i Şümü’-ı Lâmi’ fi Beyân-ı Etvâr-ı Sâbi’* adlı eserinin sonunda “Silsile-nâme-yi Gülşenî li-Hasîb Beğefendi ‘An Hulefâ-yı Sezâyî Efendi Kuddise Sırrıhumâ” adıyla eski harflerle yayımlanmıştır (Ahmed Müsellem Efendi t.y.: 75-83) (Ekinci 2015: 2373-2386) (Tekin 2019: 159-167). Hüseyin Vassâf, *Sefînetü’l-Evliyâ* adlı eserinde Hasîb Efendi’den bahsederken 83 beyit olarak bu esere de yer vermiştir (Akkuş ve Yılmaz 2011: 229-235).

28. Müstakim-zâde Süleyman Sâdeddîn (doğ. Receb 1131/Mayıs-Haziran 1719 – ö. 10 Şevvâl 1202/14 Temmuz 1788), *Silsile-i Tarîkat-ı Sinâniyye-i ‘Aşkîyye*: Şeyh İbrahim Ümmî Sinan (doğ. 893/1488 - öl. 976/1568) tarafından kurulan, başlangıcında Halvetiliğin Ahmediyye koluna bağlı iken daha sonra müstakil bir tarikat hâline gelen Sinâniyye tarikatının silsile-nâmesidir. “Silsile-i Tarîkat-ı Sinâniyye-i ‘Aşkîyye Hazret-i Ümmî Sinân el-İstânbûlî Sümme’l-uyûbi’l-medfen K.S.” başlıklı bu silsile-nâmede hem Hz. Peygamber’den Ümmî Sinân’a kadar hem de

Ümmî Sinân'dan Şeyh Hasan'a kadar meşihat makamına oturan şeyhler ele alınmıştır.

"İbtidâdur her işe ismullâh

Nitekim sözde bi-ism-i Allâh

A'zamudur her ismüñ ismü'z-zât

Oldı müstecmi'-i cemî'-i sîfât" dizeleriyle başlayan ve aruzun *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün* kalıbıyla kaleme alınmış olan eserde, önce mesnevi tarzında kafiyeli 8 beyit, sonra mâni tarzında kafiyeli 25 dördlük, daha sonra da yine mesnevi tarzında kafiyeli 16 beyit yer almaktadır. Nüshası: Konya Koyunoğlu Şehir Müzesi ve Ktp., Yazmalar Koleksiyonu, No: 10775, vr. 7^b-10^b.

29. Tekirdağlı Seyyid Ali Sırrî (XVIII. Yüzyıl), *Tuhfe-i Rûmî*: Tekirdağlı Seyyid Ali Sırrî'nin 1202/1787-88 tarihinde kaleme aldığı *Tuhfe-i Rûmî* adlı eseri, Kâdiriyye tarikatının kurucusu Abdülkâdir-i Geylânî ile Pîr-i Sâni diye anılan Tosyalı Şeyh İsmâil Rûmî'nin (ö. 1041/1631) ve daha sonra da 1788 yılına kadar İstanbul Kâdirliocağı'nda postnişin olan şeyhlerin hayatlarından bahsettiği bir *menâkıb-nâme*dir. Bu eser, *menâkıb-nâme* olduğu kadar şeyh silsilesini de içerdiği için aynı zamanda *silsile-nâme* özelliği göstermektedir.

"Tuhfe-i Rûmî-i Pîr-i Sâni vü kutb-ı cihân

Der-tarik-i Şeyh 'Abdülkâdir-i gavsü'z-zamân

İsm-i Zât-ı pâk-ı Rahman ü Rahîm'le ibtidâ

Oldı bâdî-i hutâm-ı emr-i zî-bâl bî-merâ" dizeleriyle başlayan mesnevi tarzındaki eser, aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazılmıştır. 1056 beyit olarak yayımlanmış (Kaçalın 1992) olan eserin 1764 beyit içeren nüshaları da bulunmaktadır.²⁹ Nüshaları: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0162, vr. 1^b-26^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No:

²⁹ Cemâziyelevvel 1237/24 Ocak 1822 tarihinde istinsah edilmiş 50 varaklık nüshada (İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0449) 1764 beyit bulunmaktadır. Görme imkânı bulamadığımız Berlin nüshası da muhtemelen 1750 beyit civarındadır.

OE_Yz_0449, vr. 1^b-50^a (İstinsah tarihi: Cemâziyelevvel 1237/24 Ocak 1822); Berlin Devlet Kütüphanesi (Staatsbibliothek zu Berlin), Türkçe Yazmaları, Ms.or.oct. 2257, 56 vr.

30. Giritli (Kandiyeli) **Ahmed Me'âbî** (ö. 1213/1798-99), *Silsile-nâme*: Divânında yer alan kaside tarzında kaleme alınmış 40 beyitlik silsile-nâmede kendisiyle birlikte 34 Halvetî şeyhinin ismine yer vermiştir.

"Mekteb-i 'irfân u hikmetdür tarîk-i Halvetî"

Mir'ât-ı 'ayn-ı basîretdür tarîk-i Halvetî" dizeleriyle başlayan bu silsile-nâme, Hz. Ali ile başlayıp Me'âbî ile son bulmaktadır. Aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmış olan silsile-nâmede, Halvetiliğin, kolları üzerinden gelişimini de tespit etmek mümkündür. Halvetiliğin Cemâliyye koluna bağlı Şabâniyye üzerinden Karabaşîyye kolunu ve daha sonra onun halifeleri üzerinden Bekriyye kolunu ve en son mürşidi Semmânî'nin Semmâniyye kolunu göstermektedir. Nüshası: Fatih Millet Yazma ve Basma Eser Ktp., Ali Emîrî, Mütefferik, No: AEMtf08024/02, vr. 88^a-89^a. Silsile-nâme, Latin harfleriyle iki kez neşredilmiştir (Uzun 2019: 445-461) (Uzun 2020: 319-323).

31. Selâmî Tekkesi Şeyhi İzmirli Mustafa Selâmî [(ö. 1228/1813) Nakşî şeyhi], *Silsile-nâme*: Şairin divanında, nazm tarzında kafiyeli dörtlülüklerden meydana gelen *"Der-beyân-ı merâtib-i 'avâlim-i hazerât ez mertebe-i ehadiyet ü vâhidîyet ve tenezzülât-ı İlâhiyye ez lâ-ta'ayyün tâ be 'âlem-i mülk ü şehâdet ü beyân-ı silsile-i zehebiyye-i tarîkat-ı Nakşibendiyye"* başlıklı bir Nakşibendî silsile-nâmesi yer almaktadır (Kaya 1999: 534-550) (Kayya 2001: 242-258). Kafiyeli sesleri esas alınarak elif-nâme tarzında düzenlenmiş 48 nazmdan oluşan bu *silsile-nâme*, aruzun *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Eserde,

"Hazret-i ferd-i Vahîd Hayy-ı Kadîr ü dânâ"

Hem mürîd ü mütekellim ü semî ü bînâ

Lâ-ta'ayyün ile zâtı ehadiyyetde iken

Ne sıfâtına tarîk oldu ne esmâsına câ" dizeleriyle başlayan 7 ayrı nazmdan oluşan bir girişi müteakip *"Hazret-i Resûl-i Ekrem SAS."* başlığı altında asıl konuya geçilmektedir. *Elif-nâme* tarzında düzenlenmiş asıl bölüm budur. Bu bölümün başı:

“Vahdetiñ sırrını mi’râcda Habîbine Hudâ

Kâbe kavseyn ü ev ednâ ile etdi îmâ

Cem’-i nûr-ı ehadiyyet ile bînâ kıldı

Perde-i hestî-i gayriyyeti etdikde güşâ”

Yazma nüshaları: Fatih Millet Ktp., Ali Emirî Manzum, No: 8541 (Eski No: 214), vr. 71^b-75^a; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY05678, vr. 55^a-58^a. Matbu divanı: *Dîvân-ı Selâmî*, Şeyh Yahyâ Efendi Mat., İstanbul, 25 Safer 1287 / 27 Mayıs 1870, s. 197-206.³⁰

32. Keçeci-zâde İzzet Molla (ö. Safer 1244/Ağustos 1829), *Silsile-i Meşâyiḥ-i Kirâm Der-Hânkâh-ı Bâb-ı Kulle*:

“Müşerref itdi teşrîfiyle ‘ahd-i Hân Süleymân’ı

Şeh-i iklîm-i himmet Hazret-i Sultân Dîvânî

Muhît-i bâr-gâhın kıldı Bâb-ı Kulle-i merdân

Gelüp Paşa-yı İskender-nazîrün oldı müdâm” mısralarıyla başlayan kaside tarzında kafiyeli 52 beyitlik silsile-nâmesi aruzun *mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. *Bahar-ı Efkâr* adlı dîvânı içerisinde yer alan silsile-nâmede, “Semâî” mahlasıyla şiirler de söyleyen ve anne tarafından Mevlânâ’nın torunu olan Sultân Dîvânî (doğ. 852/1448 – ö. 936/1530)’den başlayarak 1232/1816-17 tarihine kadar irşad makamına oturan Kulekapısı (Galata) Mevlevîhânesi şeyhlerinin silsilesini vermiştir (Ünver 1994: 204-209) (Şahin 2004: 642-645). Yazma nüsha: *Dîvân-ı İzzet*, Ankara Milli Ktp., No: 06 Mil Yz A 2112, vr. 263^b-265^a. Matbu nüsha: *Divan-ı İzzet (Bahâr-ı Efkâr)*, Matbaa-i Sâhibü’s-Sa’âdeti’l-Ebediyye, Bulak, Evâhir-i Zilkade 1255/4 Şubat 1840, s. 37-39 (poz: 228-229).

33. Sivaslı Ahmed Sûzî (doğ. 1179/1765 – ö. 1246/1830): *Silsile-i Pîrân li-Meşâyiḥi’l-Halvetiyye*:

“Hamd-i bâ-had idelim Allâh’a gel

‘Aşk-ile yüz sürelim dergâha gel

³⁰(<http://ia310820.us.archive.org/3/items/divansel00selauoft/divansel00selauoft.pdf>).

Hem Resûline salât ile selâm

Âl ü ashâbına cümleten hümmâm" mısralarıyla başlayan mesnevi tarzındaki *Silsile-nâme*, 78 beyittir. Halvetiyye tarikatının Sivâsiyye koluna mensup meşâyih silsilesinin verildiği manzume, aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. *Silsile-nâmenin* yazma nüshaları: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY09930, vr. 12^a-14^a; Konya Koyunoğlu Şehir Müzesi ve Ktp. Yazmalar Koleksiyonu, No: 13180, vr. 10^b-12^b; Süleymaniye Ktp., Es'ad Ef., No: 2646, vr. 11^b-13^b; (*Silsile-i Pîrân li Meşâyihî'l-Halvetiyye*) Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef., No: 3599, vr. 13^a-15^a; Süleymaniye Ktp., Hüdâyî Ef., No: 1245, vr. 14^b-17^a; Süleymaniye Ktp., Osman Huldi Öztürkler, No: 63, vr. 29^b-31^b. *Silsile-nâme*, şairin matbu *dîvânının* içerisinde de yer almaktadır: *Dîvân-ı Şeyh El-hâc Ahmed Sûzî K.S.*, El-hac Mustafa Efendi Tabhânesi, İstanbul, Evâil-i Receb 1290/25 Ağustos 1873, s. 21-23. (Ulusoy 2004: 50-55) (Arslan 2010: 44-50) (Çınar 2021)

34. Sahaflar Şeyhi-zâde Mehmed Es'ad Efendi (doğ. 18 Rebülevvel 1204/6 Aralık 1789 - ö. 4 Safer 1264/11 Ocak 1848): Nakşibendî tarikatıyla ilgili iki silsile-nâmesi bulunmaktadır.

34.1. Silsile-nâme (*Silsile-i 'Aliyye-i Tarîka-i Nakşibend-i Hâlidîyye Bi-sûret-i Münâcât*):

*"Yâ İlâhî ahdına nehcü'l-kadîm
Fî tarîki'ş-şer'-i hattâ nestakîm*

Sâ'il-i dergâhın oldum ey Ehad

Yok bana bu bâbda ammâ sened" dizeleriyle başlayan 39 beyitlik mesnevi tarzındaki bu silsile-nâme, münâcât türünde kaleme alınmıştır. Nakşibendîliğin Hâlidîyye koluna mensup meşâyih adları sayılarak onlar için dua edilen bu silsile-nâme, aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. *Silsile-nâmenin* iki nüshası bulunmaktadır: Süleymaniye Ktp. Es'ad Efendi, No: 1749, vr. 3^{ab}; Süleymaniye Ktp. Es'ad Efendi, No: 3841, vr. 6^{ab}. Yeni harflerle yayımlanmıştır (Aydoğan 2003: 85-90).

34.2. Silsile-nâme (Metâli'-i Derârî-i Sipîhr Nisbet-i Nakşibendiyye Ya'nî Silsile-i Sâdât-ı Sıddikiyye-i Hâlidîyye Ber-tertib-i Hurûf-ı Esrâr-ı Zurûf):

“Siyer-i Mustafavî râhuna git subh u mesâ

Tâ ki ser-menzil-i ‘irfân ola ey dil peydâ

Yâr-ı garîñ revîş-i sıdkını tut eyle şitâb

Ka'be-i makasada neyle bulunur anda nisâb” dizeleriyle başlayan mesnevi tarzındaki 33 beyitlik bu silsile-nâme de kafiyeli sesleri elif-bâ sırasına göre düzenlenmiş bir *elif-nâme* şeklindedir. İlk silsile-nâmede olduğu gibi bu silsile-nâmede de Nakşibendîliğin Hâlidîyye koluna mensup meşayihin adları sıralanmaktadır. Aruzun *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün* kalıbıyla kaleme alınmış olan silsile-nâmenin iki yazma nüshası bilinmektedir: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY02813, vr. 39^b-40^a; Süleymaniye Ktp. Es'ad Efendi, No: 3841, vr. 7^{ab}. Bu silsile-nâme de yeni harflerle yayımlanmıştır (Aydoğan 2003: 90-94).

35. Karacasulu Semiz-zâde (Yemez-zâde) Şeyh Süleyman Rüşdî el-Uşşâkî el-Halvetî(doğ. 1181/1768 - ö. 1272/1855-56): Bu şaire ait üç Uşşâkî silsile-nâmesi mevcuttur.³¹

35.1. Silsile-nâme: *“Berây-ı Gufte-i Ruşdî Der-Beyân-ı Silsile-i Silk-i Mesâlike-i Husâmeddîn ‘Uşşâkî Kuddise Sırrahu'l-'Azîz”* başlığı altında Dîvân'ında (Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz FB 332, vr. 8^b-10^a) yer alan silsile-nâme,

“Elâ ey tâlib-i sırr-ı nikât-ı remz-i mâ evhâ

Elâ ey ‘âşık-ı râz-ı sarâ-yı dâr-ı ev ednâ” mısralarıyla başlamaktadır. *Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmış kaside tarzındaki 64 beyitlik *“Silsile-i Uşşâkiyye”*de, başlangıcından Süleymân Rüşdî'ye gelinceye kadarki Uşşâkî Tarîkatı'nın pîrleri tanıtılmaktadır.

35.2. Silsile-nâme:

³¹ Süleyman Rüşdî'nin silsile-nâmelerinin yayım faaliyetleri İlyas Kayaokay tarafından sürdürülmektedir.

“Ey sūfî-i Yezdân pür-est tut gûşunu benden yana

Maksûd ise ‘azm-i visâl in sülhanem hûb-est tu-râ” beytiyle başlayan kaside tarzındaki 61 beyitlik Uşşâkî silsile-nâmesi aruzun *müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Nüshaları: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY02802, vr. 2^a-3^a; Ankara Milli Ktp., No: 06 Mil Yz A 7296/2, vr. 3^a-6^a.

36.3. Silsile-nâme:

“Gel ey câm-ı füyûz-ı ‘aşk-ı yârî yâr ola ahbâr

Sekâhüm Rabbihüm hamrîn kim olmuş sâkî-i esrâr” beytiyle başlayan ve aruzun *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün* kalıbıyla kaleme alınmış olan kaside tarzındaki bu Uşşâkî silsile-nâmesi de 71 beyittir. Nüshası: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY02802, vr. 3^b-4^b.

36. Abdullah Ferdî (ö. 1274/1857-58), *Nazm-ı Silsile-i Şerîfe-i Nakşibendiyye li-Ferdî Efendi*:

“Besmele nûrıyla olsa tâb-nâk evvel lisân

Tîrelenmez ebteriyet jengine anun beyân

Besmeledir nûr-ı kandîl-i mahârîb-i kelâm

Bu sebepten yazdılar her sûreye bir bir ‘ayân” mısralarıyla başlayan mesnevi tarzındaki silsile-nâme, aruzun *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Silsile-nâme, önce 1262/1846 yılında 61 beyit olarak kaleme alınmış (Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Ktp. No: 13/3, vr. 62^b-64^a), daha sonra bazı beyitler ilave edilerek 84 beyit hâlinde *Semerât-ı Silsile-i Hâlidiyye Tercüme-i Hadika-i Nediyye* adlı eserine dâhil edilmiştir (İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0234, vr. 16^b-21^a; İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0234, vr. 6^b-8^b). Ferdî’nin tercümesine konu olan eser, Muhammed b. Süleyman el-Bağdâdî adlı bir müellife ait olup tasavvufî eğitimin önemi ve mürşide duyulan ihtiyacın dile getirilmesinin yanı sıra Nakşibendî-Hâlidî tarikatına mensup şeyhlerin silsilesini içermektedir. Silsile-nâmenin yer aldığı Ferdî’nin *Semerât-ı Silsile-i Hâlidiyye Tercüme-i Hadika-i Nediyye* adlı eseri, bir yüksek lisans çalışmasına konu olmuştur (Yıldız 2005).

37. Sivaslı Fettâh Dede (ö. 1280/1863), *Silsile-nâme*: Sivas'ta Nakşibendî tarikatının önde gelen şahsiyetlerinden olan Fettah Dede'nin manzum silsile-nâmesinin varlığını Doğan Kaya bildirmektedir (Kaya 2011: 43). Muhtemelen Nakşibendî meşâyihinin isimlerini içeren bu eseri görme imkânımız olmamıştır.

38. Antep'li 'İydî' Aydın' Ayânî (Hâcî Mehmed) Baba (doğ. 1225/1810 – ö. 1282/1865), *Silsile-nâme-i Tarîk-ı Halvetiyye*:

"Bizi Allâh gürûh-ı enbiyâya eylemiş vâris

Bi-hamdillâh tarîk-i Mustafâ'ya eylemiş vâris" beytiyle başlayan kaside tarzındaki 21 beyitlik silsile-nâme, aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Şair bu manzumede, Hz. Ali'den Kuşadalı Şeyh İbrahim Efendi'ye (1774-1846) kadar olan Halvetî şeyhlerinin silsilesine yer vermiştir. Yazma nüshası: Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 4167, vr. 6^a-7^a (Oktay 2011: 222-224).

39. Hâfız Cemâleddin Kâsım (XIX. Yüzyıl): İki Uşşâkî silsile-nâmesi bulunmaktadır.

39.1. Silsile-nâme-i Tarîkat-ı 'Aliyye-i 'Uşşâkî (*Silsile-i Hadîka-i 'Uşşâk / Sünbüle-i Hadîka-i Müştâk*):

"Bâ ile şod dürr-i dilden feth-i bâb

Bârekallâh in kitâb-ı müstetâb" beytiyle başlayan ve mesnevi tarzındaki 297 beyitlik bu silsile-nâme, aynı zamanda muvaşşah tarzda kaleme alınmıştır. "Besmele"nin harflerini içeren ilk 19 beytin dizelerinin ilk ve son harfleri muvaşşah olarak düzenlenmiş; diğer beyitlerde ise kafiye sesler dikkate alınarak Fatıha sûresi (20-143. beyitler), "âmin, sümme âmin" (144-153. beyitler), "yâ Mu'în ileyke nesta'in" (154-169. beyitler) ibareleri, İhlâs sûresi (170-216. beyitler), Sâffât sûresinin 180-182. âyetleri (217-293. beyitler) ve son olarak da "âmin" (294-297. beyitler) sözcüğü dize sonlarına yerleştirilmiştir. Eserde, Hz. Ali'den Hacı İbrahim'e kadarki 47 Uşşâkî şeyhinin adları anılmış ve birkaç beyit hâlinde övülmüşlerdir. 25 Zilhicce 1305/2 Eylül 1888 tarihinde tamamlanmış olan eserde arada bazı beyitler Farsça olarak nazmedilmiştir. Türk edebiyatındaki muvaşşah manzumeler içerisinde en hacimli budur. Aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınan silsile-nâmenin bazı dizelerinde vezin aksamaktadır. Nüshası: İBB Atatürk Kitaplığı, No:

OE_Yz_0411_02, vr. 48^b-55^a. Silsile-nâme, Latin harflerine çevrilerek bir inceleme ile birlikte yayımlanmıştır (Öztoprak ve Özkat 2021: 448-490).

39.2. Silsile-nâme-i Tarîkat-ı ‘Aliyye-i ‘Ulviyye-i Hüisâmeddîn ‘Uşşâkî: Metne dâhil olmayan Farsça bir beytin ardından,

“Hamdülillâh hakîkati bize ihsân eyledi

Nûr-ı zâtın nihân içre şöyle i’lân eyledi” beytiyle başlayan kaside tarzındaki bu silsile-nâme de 86 beyittir. Hz. Ali’den Şeyh Fuzâleddîn’e kadar olan Uşşâkî silsilesi konu edilmiştir. Bu eserinde de bazı beyitler Farsça olarak düzenlenmiştir. *Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün* kalıbıyla kaleme alınmış olan silsile-nâmede bazı dizelerde vezin aksamaktadır. Nüshası: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0411_03, vr. 57^b-59^a.

40. Çorumî Mustafa Rûmî Fârûk-ı Şîrânî (Kara Şeyh, doğ. 1254/1838 - ö. 1316/1899), *Silsile-i Hâlidî (Silsile-i Nakşibendî)*: Nakşibendiye tarikatının Hâlidîye koluna ait bir silsile-nâmedir.

“Hakikat bahrinin dürrîn deren mahbûb-ı Sübhânı

İrişdi kâbe kavseyne ev ednâda bulup kânı” beytiyle başlayan kaside tarzındaki 33 beyitlik silsile-nâmede 32 şeyhin adı geçmektedir. Aruzun *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün* kalıbıyla yazılmış silsile-nâmenin nüshaları: Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 8175/1, vr. 7^b-9^b; Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 8473/1, vr. 4^a-7^a.

41. Ahkar (XIX-XX. Yüzyıl), *Der-Beyân-ı Silsile-i Meşâyih-i Kirâm Mevlevî-hâne-i Bâb-ı Cedîd:*

“Hudâ İstanbul’ı envâr-ı feyze eyledi mücellâ

Görün bunda ne esrâr-ı kemâli Hazret-i Monlâ

İşâretle gelüp bu şehre bir merd-i velî-sîret

Yenikapu’da tutdı cây-ı nev-cû cennet-i a’lâ” dizeleriyle başlayan kaside tarzındaki 36 beyitlik bu silsile-nâme, Yenikapı Mevlevî-hânesi şeyhleri için düzenlenmiştir. Aruzun *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Şairi hakkında bilgi sahibi olamadığımız bu manzumede, Yenikapı Mevlevihânesi’nin ilk postnişini Kemal Ahmed Dede’den (ö. 1010/1601) başlayarak Mehmed Celâleddin Dede’ye (ö. 30

Rebûlâhir 1326/31 Mayıs 1908) kadar olan 19 meşâyih'in ismi anılmaktadır. Bu son meşâyih'in ölüm tarihini göz önünde bulundurduğumuzda, şairin XIX. yüzyılın ikinci yarısı ile XX. Yüzyıl başlarında yaşadığını anlayabiliriz. Nüshası: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY01186, vr. 96^b-97^a.

42. Muhammed Reyîâlî (XIX. Yüzyıl ?), *Silsile-i Nakşibendî-i Hâlidîyye*: 3 Cemâziyelevvel 1305/17 Ocak 1888 tarihinde istinsah edilmiş bir yazmanın sonunda aynı kaleminden çıkmış "*Fî Beyânı Silsile-i Nakşibendî-i Hâlidîyye Kaddesallâhu Esrâruhüm el-'Aliyye Güfte-i Muhammed Reyîâlî*" başlığı altında,

"Hakikat bahrine gavvâs olup Mahmûd Sübhânî

O olup nûr-ı nübüvvetden Ebû Bekr-i güher-kânu" beytiyle başlayan kaside tarzındaki 17 beyitlik silsile-nâme, aruzun *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Başlığından da anlaşılacağı üzere Hz. Ebû Bekir'den 'Abdurrahmân Şîrvânî'ye kadar olan Nakşibendî-Hâlidî meşâyihinin silsilesi verilmiştir. Nüshası: İBB Atatürk Kitaplığı, No: OE_Yz_0115, vr. 28^b-29^b.

43. Hamdî (?), *Silsile-nâme-i Gülşenî*: Gülşenî tarikatine ait mütekerrir murabba tarzında düzenlenmiş, baştan eksik olduğu gibi varakları da yanlış ciltlenmiş silsile-nâmenin (Ankara Milli Ktp., No: 06 Mil Yz A 5876, vr. 1^a-16^b) şairi varak 13^b'de şöyle geçmektedir:

"Bende-i hânedân bîçâre Hamdî

Yetişüp himmetin her demde hâdî

'Azîzim mürşidim şeyhim Bağdâdî

Dünyâda 'ukbâda efendim meded (eyle)"

Kütüphane kayıtlarına göre baştan ve sondan eksik olduğu ve şairinin bilinmediği bildirilen 103 bentlik bu manzume, *silsile-nâmenin* yanı sıra *şefâ'at-nâme* özelliği de göstermektedir. "*Dünyâda 'ukbâda efendim meded (eyle)"* dizesinin her bentte tekrarlandığı manzumede, yazıldığı döneme ışık tutacak bir bilgiye rastlanmamaktadır. Yazmanın yazı karakterinden XIX. yüzyılda düzenlenmiş olabileceği tahmin edilebilir. Vezin açısından 11'li hece ölçüsüne uyan manzumenin başı: (vr. 14^a)

“Ezelden sevmiştir anları Celîl
 Ka’be’yi yapan[dır] İbrâhîm Halîl
 Cânun kurbân eden sâdik İsmâ’îl
 Dünyâda ‘ukbâda efendim meded (eyle)”

44. ‘İlmî (?), Silsile-nâme:

“Hezârân şükr ü minnet ol Hudâvend ü ‘inâyet-kâr
 Fakîr ü bî-kese feryâd-res Yezdân-ı bîd ü bâr

Bize gösterdi râh-ı ma’rifet zât u sıfâtına

Ullûhiyyet rübûbiyyet kamusun eyledi izhâr” dizeleriyle başlayan Nakşibendî meşâyihine ait kaside tarzındaki 58 beyitlik bu silsile-nâme, aruzun *mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Herhangi bir tarih içermeyen manzumede, şairinin yaşamı ile ilgili bir bilgiye de rastlanmamaktadır. Silsile-nâmedeki yazı karakterine göre XIX. yüzyılın ikinci yarısında yazılmış olabileceği tahmin edilebilir. Şairin mahlası 57. beyitte geçmektedir:

“Husûsen müstemend-i ‘İlmî-i bî-çâreyi ‘usât
 Anı esyâdına bahş it irâde kıldı bî-mikdâr”

Nüshası: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. No: NEKTY01050, vr. 46^a, 44^b, 45^a, 43^b, 44^a, 42^b, 43^a, 41^b (Cönk tarzındaki yazmada ciltlenme hatası nedeniyle sayfalar düzensiz sıralanmaktadır.).

45. Silsile-i Şerîf eş-Şeyh Ahmed el-Bukâ’î: Müellifi bilinmeyen mesnevi tarzındaki 25 beyitlik bu silsile-nâme, “Münâcât bâ Silsile-i Şerîf eş-Şeyh Ahmed el-Bukâ’î” başlığı altında “Bismillâhi’r-rahmâni’r-rahîm / Hamd-i Hakk’a vü peygambere hem teslîm” sözlerinden sonra

“Yâ İllâhî ism-i pâkin hürmeti

Hem Muhammed Mustafâ’nın tal’ati” beytiyle başlamaktadır. Aruzun *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün* kalıbıyla kaleme alınan manzume, Şeyh Ahmed

Bukâ'î adlı bir Nakşibendî şeyhinin silsile-nâmesidir. Nüshası: Ankara Milli Ktp., No: 06 Mil Yz A 4990-1, vr. 3^b-4^a.³²

46. Silsile-i Tarîkat-ı 'Aliyye-i Kâdiriyye:

"Nebî Haydar Hasan Basrî Habîbü'l-'Acemî zî-şân

Pes ez Dâvûd-ı Tâ'î Kerh-i Ma'rûf sâhibü'l-'irfân" beytiyle başlayan müellifi bilinmeyen 7 beyitlik kaside tarzında kafiyeli bu silsile-nâmede, Mûr 'Âlî'ye kadar 27 Kâdirî şeyhinin silsilesi verilmiştir. Aruzun *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* kalıbıyla kaleme alınan silsile-nâmenin nüshası: Ankara Milli Ktp. Adnan Ötüken İl Halk Ktp. Koleksiyonu, No: 06 Hk 64, vr. 1^a.

47. Kazancı-zâde Emin Edîb (doğ. 27 Rebîülâhir 1274/15 Aralık 1857 – ö. R. 1335/1919), *Silsile-nâme*: Nakşibendî tarikatının Halidiye koluna bağlı olan Kazancızâde Emin Edîb'in divançesinde yer alan silsile-nâme,

"Hudâvendâ bi-hakk-ı ism-i a'zam

Bi-nûr-ı seyyid-i evlâd-ı âdem

Şeh-i kevineyn ü âb-ı rûy-ı âlem

Resûl-i ins ü cin kenz-i mutalsam" dizeleriyle başlamaktadır (Yıldız 2015: 117-122). 13 Mart 1908 tarihinde mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış olan 52 beyitlik bu manzume, aruzun *mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Kazancı-zâde, türünün son örnekleri arasında yer alan bu manzumede, Hz. Peygamber'den başlayarak, 1869'da vefat eden kendi şeyhi Hafız Rüşdü Erzincânî'ye kadar Nakşî-Halidî silsilesine yer vermiştir. Şairin diğer manzumeleriyle birlikte bu silsile-nâmeyi de yayımlayan Alim Yıldız, Hz. Peygamber'den itibaren silsilede yer alan zatın ölüm tarihleriyle birlikte bir listesini de vermiştir (Yıldız 2015: 24-25).

48. Erzincanlı Mustafa Fevzî b. Nu'mân Efendi (doğ. 1288/1871 – ö. 1343/1924), *Hilye-i Sâdât*: Dört büyük melekten Cebrâil (A.S.) ve Nakşî sâdâtından 32 şeyhin menakıp ve şemailini silsileye uygun şekilde ele

³² Varak 3^a'da belirtildiği üzere *"şağırız"* (1297/1880) ve *"ğışâ"* (1301/1883-84) sözcüklerinin ebced değerlerine göre bu tarihler arasında tamamlanmış olan *Âdâb-nâme* adlı eser içerisinde yer almaktadır.

alan bir eserdir. Silsile-nâme türünü bir ölçüde menâkıb-nâme ve hilye türleri ile harmanlayarak vücuda getirilmiş bu eser; şeyhlerin hayatıyla ilgili tarihî bilgileri, gösterdikleri keramet ve olağanüstü halleri, fizikî ve rûhî özelliklerini içeren hilyelerini konu edinmiştir. Silsile-nâmeler içerisinde en geniş hacimli olan bu eser, müellifin kendi hattıyla kaydettiği *Risâle-i Ziyâiyye* adlı eserin içerisinde yer almaktadır (s. 4-6, 65-179).

“Hamd-i bâ-had Hazret-i Allâh’adır

Şükr-i sermed Hâlık-ı âgâhadır” beytiyle başlayan mesnevi tarzındaki 2871 (67+2804) beyitlik bu eser, 33 bölümden meydana gelmektedir. Bazı bölümlerde kaside, muhammes, rubâî ve müfred gibi farklı nazım şekillerinde manzumelere de yer verilmiştir. Her bir şeyh için ayrılan beyit sayılarında standartlık bulunmamakta; şeyhlerle ilgili aktarılan bilgilerde 36 beyit (4. Bölüm) ile 300 beyti aşan (30. Bölüm)³³ bir tanımlamaya gidilmektedir. Aruzun *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün* kalıbıyla kaleme alınan silsile-nâmenin yegane nüshası müellifin torunu Numan Erdem’in şahsi kütüphanesindedir. Önce eseri tanıtan bir makale (Kiremitçi 2015: 875-896) ardında da eserin tamamı yayımlanmıştır (Kiremitçi 2017).

TÜRK EDEBİYATINDA MANZUM FARŞÇA MEŞÂYİH SİLSİLE-NÂMELERİ:

Türk şairleri tarafından manzum olarak Farsça kaleme alınmış silsile-nâmeler de bulunmaktadır. Bu konuda ikisi XV. yüzyılda olmak üzere üç örnek tespit edilmiştir:

1. Aydınli Ömer Rûşenî Dede (ö. 892/1486-87), *Der-Beyân-ı Silsile-nâme-i Meşâyih-i Ehl-i Tarîk*: Hz. Ali’den başlayarak Halvetiyye tarikatın silsilesinin verildiği kaside formundaki Farsça manzume,

“İbtidâ mîkonem benâm-ı Hudâ

K’üst ma’bûd Hâlık-ı yektâ” dizeleriyle başlamaktadır. Rûşenî’den sonra yapılan ilavelerle beyit sayısı kırk ikiye çıkan silsile-nâme,

³³ 30. Bölüm eserin en geniş hacimli bölümü olup, mesnevi tarzında 281 beytin yanı sıra, 3 kaside, 1’i Farsça 4 müfred, 2 kıf’a, 1 rubâî, 1 nazmdan meydana gelmektedir.

Halvetiyye'nin devamının da temenni edildiği bir dua bölümü ile son bulur. Aruzun *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün* kalıbıyla kaleme alınan silsile-nâmenin bazı nüshaları: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., No: NEKTY00795, vr. 41^a-42^b; Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 3838, vr. 39^b-41^a; Ankara Milli Ktp. No: 06 Mil Yz A 5432, vr. 64^b-65^b (Tavukçu 2020: 64-67).

2. “**Somuncu Baba**” olarak tanınan Şeyh Hamîd-i Velî'nin oğlu olan **Aksaraylı Yûsuf Hakîkî Baba**'nın (ö. 893/1487-88) Bayramiyye tarikatına ait kaside tarzındaki 17 beyitlik Farsça silsile-nâmesi bunlardan biridir.

“Zikr-i isnâd-ı ziyî-i hurka-i mâ

Ez-resûl-i emîn habîb-i Huzâ” dizeleriyle başlayan bu silsile-nâme,

“Hem zi-sultân-ı Hâcî Paşa bûd

Hurka-i ayn-ı ‘izz-i dîn Yûsuf-râ” dizeleriyle tamamlanmaktadır. Aruzun *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün* kalıbıyla kaleme alınan silsile-nâmenin nüshası: Konya Mevlâna Müzesi Ktp. No: 2430, vr. 30^b-31^a. Manzume, tercümesi ile birlikte iki kez yayımlanmıştır (Boz 2009: 82-83), (Gümüş 2020: 380-381).

3. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Karabağ civarında yaşadığı tahmin edilen ve şiirlerinde “Hulûsî”, “Menfî”, “Yesârî” mahlaslarını kullanmış olan **Hüseyin Hulûsî Efendi**'nin (ö. 1306/1888'den sonra) de Farsça manzum bir Nakşibendî silsile-nâmesi bulunmaktadır.

“Nebî Sıddîk u Selmân Kâsım-est ü Ca'fer ü Tayfûr

Vü ba'd-ez Bü'l-Hasen şod Bû 'Alî vü Yûsufeş gencûr” dizeleriyle başlayan kaside tarzındaki 10 beyitlik bu silsile-nâme, aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmış olup, şairin Fatih Millet Yazma Eserler Ktp. Ali Emîrî, Manzum, No: 132/2 numarada kayıtlı *Dîvân*'ında kayıtlıdır (vr. 99^b-100^a). (Arslan 2020), (Kıyçak ve Arı 2020).

Sonuç

Türk edebiyatında manzum meşâyih silsile-nâmesi kaleme almış (48+3) 51 şaire ait 60'ı Türkçe, 3'ü Farsça olmak üzere 63 manzume tespit edilmiştir. Şairleri tarikat ehli olan ve ağırlıklı olarak Halvetiyye,

Nakşibendiyye tarikatlarına bağlı şeyhlerin konu edildiği bu manzum silsile-nâmelerin bir kısmı şairlerin divanlarında, bir kısmı da şiir mecmualarında kayıtlıdır. Bazı şairlerin birden fazla silsile-nâme yazdıkları tespit edilmiş, 6 şairin silsile-nâmelerinin tamamında aynı tarikat şeyhlerini konu edindikleri görülmüştür.

Manzum meşâyih silsile-nâmelerinin 17. yüzyıl başlarından 20. yüzyıla kadar olan zaman diliminde artış gösterdiği anlaşılmıştır. Genellikle kaside ve mesnevi nazım şekillerinin tercih edildiği bu türe mahsus örneklerde, buna bağlı olarak aruz ölçüsü kullanılmış, iki örnek ise hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır.

Çoğunlukla Hz. Peygamber'den başlayarak silsile-nâmenin yazıldığı zamana doğru bir silsile seyrinin izlendiği bu eserlerin didaktik nitelikte olmaları nedeniyle sanat gayesi güdülmeden nazmedildikleri görülmüştür. Söz konusu manzumelerde Arapça, Farsça sözcük ve tamlamaların oldukça yoğun olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu durumu, manzumeleri kaleme alan şairlerin eğitim seviyeleriyle izah etmek mümkündür.

Az sayıda da olsa bazı şairlerin silsile-nâme yazarken bunları *muvaşşah* şiir, *elif-nâme*, *devriyye* ve *şefâat-nâme* gibi farklı türlerle birleştirdikleri görülmüştür.

Gerek klasik Türk edebiyatı gerekse Türk tasavvuf edebiyatında ortaya konulan edebî türleri tanıtan kitaplarda silsile-nâmeler göz ardı edilmiştir. Eski Türk edebiyatı sahasında araştırma yapan bilim insanlarının da bugüne kadar yeterince dikkatini çekmemiş olan silsile-nâmelerin sayısının bizim tespit ettiklerimizden çok daha fazla olduğuna şüphe yoktur. Yapılacak yeni araştırmalarla sayıları muhtemelen 100'lerle ifade edilecek kadar örneği olan silsile-nâmelerle ilgili tanıtıcı bilgilerin bu çerçevede tasavvufî edebiyat türlerini tanıtan kitaplara da ayrı bir bölüm olarak dâhil edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Silsile-nâmelerle ilgili müphem kalmış pek çok konunun araştırılması ve dikkatlerden uzak kalmış silsile-nâme örneklerinin gün yüzüne çıkartılması için "Türk Edebiyatında Silsile-nâmeler" başlıklı bir doktora tezinin Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı bünyesinde Prof. Dr. Nihat Öztoprak

danışmanlığında Münevver Hilal Okur tarafından hazırlanıyor olması son derece memnuniyet vericidir.

Kaynakça

AÇAR, Bedriye Gülay, (2012), *Salâhaddîn-i Uşşâki'nin Türkçe Divanı ve İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi SBE., İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

ADIGÜZEL, Niyazi, (2018), “Kuloğlu Şeyh Hacı İlyas'ın Dîvân-ı Mesâbih Adlı Eseri Üzerine Bir Değerlendirme”, *RumeliDE Journal of Language and Literature Studies*, Sayı: 4, August, s. 244-253.

Ahmed Müsellem Efendi, (t.y.), *Şerh-i Kasîde-i Şümü'-ı Lâmi' fi Beyân-ı Etoâr-ı Sâbi'*, [y.y.], s. 75-83.

AKDENİZ, Canuse, (2021), Şâkir Ahmed Paşa'nın “Ravz-ı Verd” ve “Tertîb-i Nefs” Eserlerinin Transkripsiyonu, Dicle Üniversitesi SBE., Diyarbakır, Yüksek Lisans Tezi.

AKKUŞ, Mehmet ve Ali Yılmaz, (2011), *Osmanzâde Hüseyin Vassaf, Sefîne-i Evliyâ*, Cilt: III, İstanbul: Kitabevi Yay.

AKPINAR, Cemil, (2000), “İcâzet”, *TDVİA*, Cilt: 21, İstanbul, s. 393-400.

AKSOYAK, İ. Hakkı, (2020), “RAHÎMÎ, Habeşizâde Abdurrahîm Rahîmî Bey”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Yayın Tarihi: 19.02.2015, Güncelleme Tarihi: 14.11.2020 (<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahimi-habesizade-abdurrahim-rahimi>)

AKTI, Yunus, (2019), *Ahmed Nazif Efendi ve Nakibüleşraflara Dair Eseri: Riyâzu'n-Nukabâ*, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

ALICI, Lütü ve Sadi Gedik, (2018), “Mar'aşizâde Ahmed Kuddûsî ve İcâzetnâme-i Kuddûsî Adlı Eseri”, *International Journal of Language Academy*, Volume: 6/1, March, p. 220-235.

ALPAYDIN, Bilal, (2017), *Safâyî – Şerhi'l-İslâmi'n-Nûrânî (İnceleme-Metin)*, Cilt: 1-2, İstanbul Üniversitesi SBE., İstanbul, Doktora Tezi.

ARSLAN, Mehmet, (2020) “Hulûsî / Menfî / Yesârî, Hüseyin Hulûsî Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Yayın tarihi: 09.10.2014, Güncelleme

tarihi: 02.12.2020. (<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hulusi-menfiyesari-huseyin-hulusi>)

ARSLAN, Zafer, (2010), *Divan-ı Sûzî-i Sivâsî (Tenkitli Metin-İndeks)*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE., Kahramanmaraş, Yüksek Lisans Tezi.

AYÇIÇEĞİ, Bünyamin, (2014), “Klasik Türk Edebiyatında Şerh Geleneği ve La’lî-zâde Abdülbâkî (ö. 1746)’nın ‘Meslekü’l-Uşşâk’ Kasidesini Şerhi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 32, s. 26-37.

AYÇIÇEĞİ, Bünyamin, (2014a), “Sarı Abdullah Efendi (ö. 1661)’nin Meslekü’l-Uşşâk Kasidesi ve La’lî-zâde Abdülbâkî (ö. 1716)’nin Zeyli”, *Turkish Studies*, Volume: 9/3, Winter, p. 189-211.

AYÇIÇEĞİ, Bünyamin, (2020), *Hak Âşıklarına Rehber Hediyeletü’l-Müşâtak / La’lî-zâde Abdülbâkî*, İstanbul: Ketebe Yay., Mart.

AYDOĞAN, Fatih, (2003), *Sahaflar Şeyhi-zâde Es’ad Mehmed Efendi Divanı*, Gazi Üniversitesi SBE., Ankara, Yüksek Lisans Tezi.

AYHAN, Emrah, (2000), *Nakşî Dîvânı*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Ens., İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

AYPAY, A. İrfan, (1992), *Nahtîfî Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni)*, Selçuk Üniversitesi SBE., Konya, Doktora Tezi.

BAŞKURT, İrfan, (2012), “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Kürsü Şeyhliği”, *İslam Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 27, İstanbul, Eylül, s. 117-145.

BAYRAM, Sadi, (1977), “Madalyonlu Silsilenâmeler”, *Millî Kültür*, Kültür Bakanlığı Yay., 1/3, Mart, 69-73.

BAYRAM, Sadi (2000), “Vakıflar Genel Müdürlüğünde Bulunan 1682 Tarihli Silsile-nâme”, *Silsile-nâme / Genealogical Tree*, Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Vakıfbank Yay.

BEKTAŞ, Halime, (2005), *Şeyh Mehmed Nazmî Dîvânı (Edisyon Kritik, İnceleme)*, Cumhuriyet Üniversitesi SBE., Sivas, Yüksek Lisans Tezi.

BİLGİN, A. Azmi, (2000), *Ümmî Sinan Divanı (İnceleme-Metin)*, İstanbul: MEB Yayınları.

BİTİÇİ, Takhidin (2001), *Münîri-i Belgrâdî ve Silsiletü'l-Mukarrebîn Adlı Eseri*, Marmara Üniversitesi SBE., İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

BOZ, Erdoğan, (2009), *Yûsuf Hakîkî Baba Dîvânı: Karşılaştırmalı Metin*. Aksaray: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

BUZPINAR, Şit Turan, (2006), “Nakîbüleşraf”, *TDVİA*, Cilt: 32, İstanbul, s. 322-324.

CANIM, Rıdvan (2013), “Klasik Türk Edebiyatında Menâkıb-nâmeler”, *Avrasya Etüdlere*, Cilt: 43, Sayı: 1, 2013-1, s. 139-158.

ÇELİK, Mehmet Aziz, (2016), *Seyyid Nizamoğlu'nun Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eserlerinden; Mi'râcül-Mü'min, Câmî'u'l-Ma'ârif, Şeref-i Siyâdet, Ma'denü'l-Ma'ârif, Esrârü'l-Ârifîn'in Transkripsiyonlu Metinlerinin Hazırlanması*, Batman Üniversitesi SBE., Batman, Yüksek Lisans Tezi.

ÇINAR, Fatih Çınar, (2021), “İkinci (Kara) Şems: Ahmed-i Sûzî ve Bir Eseri”, *Sivas Ekspres Gazetesi*, 9.04.2021 (http://sivasekspres.com/kose-yazilari/ikinci_kara_sems_ahmed-i_sz_ve_bir_eseri_-3036.html)

ÇOLAKOĞLU, Mustafa Hilmi, (2020), “Es-Seyyid Mustafa Bünyamin-i Ayaşî el-Bayramî (K.S.)”, *Hacı Bayram-ı Velî V*, (Editörler: Vahit Göktaş-Harun Alkan), İlahiyat, Ankara, Aralık, s. 361-392.

DERMAN, Uğur, (1997), “Hattat”, *TDVİA*, Cilt: 16, İstanbul, s. 493-499.

Derviş Mehmed b. Ramazan ve Musavvir Hüseyin (1968), *Subhatü'l-Ahbâr (Haberler Tesbihi)*, İstanbul: Doğan Kardeş Mat.

DONUK, Suat (2020), “Türk Edebiyatında Silsilenâme ve Seyyid Ahmed Cezbî'nin Câmî'u's-Silsile Adlı Silsilenâmesi”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 6/1, 16-36.

DONUK, Suat, (2020a), “Habeşîzâde Abdurrahim Rahîmî'nin Matla'u'l-İşrâk Adlı Silsile-nâmesi ve Matla'u'l-İşrâk'a Göre Tarikatlar ve Şeyh Silsileleri”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 20, Sayı:1, s. 38-62.

EFENDİ, İlyas (1994), *İsmail Hakkı Bursevi'nin Kitabı's-Silsiletü'l-Celvetiyye'si*, Marmara Üniversitesi SBE., İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

EKİNCİ, Ramazan, (2015), “Hayrabolulu Hasîb ve Eserlerinden Örnekler”, *Yeni Türkiye*, Sayı: 67, s. 2373-2386.

ELİAÇIK, Muhittin, (2009), "Şemsi Paşa'nın Manzum ve Muhtasar Vikâyetü'r-Rivâye Tercümesi", *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, Sayı: II, Kasım, s. 16-49.

ELİAÇIK, Muhittin, (2009a), "Tercüme ile Şerhin İç İçe Bulunması: Şemsî Paşa'nın Manzum Vikâye Tercümesi", *Turkish Studies*, Cilt: 4, Sayı: 6, s. 95-115.

ERDEMİR, Avni, (2001), "Sinoplu Safâyî ve Bir Eseri: Terceme-i Vasâyâyı Şeyh Vefâ", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 9, Aralık, s. 219-235.

ERDOĞAN, Kenan, (2004), *Kulalı Mustafa Nüzûlî Dîvânı*, Manisa: Tekin Matbaası.

ERGİN, Mehmet, (1995), *Cemâleddîn-i Uşşâkî'nin Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Edisyon Kritiği*. Ankara Üniversitesi SBE., Ankara, Yüksek Lisans Tezi.

ERSOY, Asu, (2017), "Eski Anadolu Türkçesi Özellikleri Bulunan Silsile-nâme Adlı Eserin İmla Özellikleri", *International Journal of Language Academy*, Volume: 5/8, December, p. 420-425.

GALİTEKİN, Ahmet Nezh, (2018), "Seyyid Nizâm Hazretleri Hayatı ve Dergâhı", *Seyyid Nizâm Hz. ve Seyyid Nizâm Külliyesi*, (Editör: Kamil Büyüker), İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yay., Mayıs, s. 63-64.

GEDİK, Nusret, (2018a), *Türk Edebiyatında Manzum Devriyye*, İstanbul: H Yay.

GEDİK, Nusret, (2018b), "Oğlan Şeyh İbrâhim Efendi Divanı'nda Yer Alan Devriyyeler", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 20, İstanbul, s. 145-244.

GEZİCİ, Nuran (2019), *Menâkıb-ı Sünbüliyye (İnceleme-Metin)*, Kocaeli Üniversitesi SBE., Kocaeli, Yüksek Lisans Tezi.

GİDER, Mahmut, (2011), *Seyyid Mehmed Emin Efendi Divanı (Tenkitli Metin, İnceleme)*, Fırat Üniversitesi SBE., Elazığ, Yüksek Lisans Tezi.

GÜLPINAR, Rûkiye, (2019), *Şeyh Ahmed Hüsâmî Efendi Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Aksaray Üniversitesi SBE., Aksaray, Yüksek Lisans Tezi.

GÜMÜŞ, Kudret Safa, (2020), *Yûsuf Hakîkî Baba Dîvânı'nın Dinî-Tasavvufî Kelime, Tâbir ve Kavramlar Bakımından Tahlili*, Sakarya Üniversitesi SBE., Adapazarı, Doktora Tezi.

Hocazâde Ahmed Hilmi Efendi (1318-1320), *Hadîkatu'l-Evliyâ*, Cilt: I-VIII, İstanbul: Bâb-ı 'Âlî Caddesi 52 Numaralı Matbaa.

KAÇALİN, Mustafa, (1992), *Seyyid Sırrı Ali, Tuhfe-i Rûmî / Kadiriler Âsitanesi'nin Manzum Tarihçesi*. İstanbul: Âsitâne Yayınları.

KAÇAR, Mücahit, (2017), "Halvetilik Hakkında Önemli Bir Türkçe Eser: Muslihiddîn Gırnatevî'nin İstivâ-yı Tarîk-i Muhammediyye fî Silsile-i 'Aleviyye'si", *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 8, s. 55-74.

KADRİ, Hüseyin Kazım, (1943), *Türk Lügati*, Cilt: III, İstanbul: Maarif Matbaası.

KARA, İsmail (1998), "Silsile", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler / İsimler / Eserler / Terimler)*, Cilt: 8, İstanbul: Dergâh Yay.

KARAMAN, Nihal Nomer, (1988), *Cemâlî ve Dîvanının Tenkidli Metni*, İstanbul Üniversitesi SBE., İstanbul, Doktora Tezi.

KARATAY, Fethi Edhem, (1961), *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*, Cilt: II (Filoloji, Edebiyat, Mecmualar No. 1986-3088), İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Yayınları.

KAYA, Ayşe, (1999), *Dîvân-ı Selâmî (İnceleme-Metin)*, İnönü Üniversitesi, SBE., Malatya, Yüksek Lisans Tezi.

KAYA, Doğan, (2011), "Sivas'ta Yatırlar", *TOŞAYAD Kümbet Eğitim, Kültür, Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Temmuz-Ağustos-Eylül, Yıl: 6, Sayı: 21, s. 41-47.

KAYYA, Serpil, (2001), *Selâmî Dîvânı'nın Transkripsiyonlu Metni*, Dumlupınar Üniversitesi SBE., Kütahya, Yüksek Lisans Tezi.

KIYÇAK, Özgür ve Ramazan Arı, (2020), *Hüseyin Hulûsî Dîvânı (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)*, Erzurum: Fenomen Yayınları.

KİREMİTÇİ, Ferdi, (2015), "Nakşî Sâdâtının Manzum Menakıp ve Şemali: Mustafa Fevzî Efendi'nin 'Hilye-i Sâdât' Adlı Mesnevisi", *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume: 10/16, Fall, p. 875-896.

KİREMİTÇİ, Ferdi, (2017), *Hilye-i Sâdât (Nakş-bendî Silsilesinin Manzûm Menâkıb ve Şemâli) (İnce-leme-Metin-Tıpkıbasım-Dizin)*. İstanbul: Kesit Yayınları.

KİREMİTÇİ, Ferdi, (2018), "Menâkıbnâme ve Silsile-nâme Türlerinin Manzum Bir Örneği: Kürkçübaşızâde Ali'nin 'Silsiletü'n-Nûr' Adlı Mesnevisi", *ASOS JOURNAL The Journal of Academic Social Science*, Yıl: 6, Sayı: 74, Temmuz, s. 137-180.

KİREMİTÇİ, Ferdi (2018a), "Edebiyatımızda Manzum Menâkıb-nâme Türünün Bilinen Son Örneği: Âşık Molla Rahîm'in 'Abdülkâdir-i Geylânî Hazretleri' Adlı Eseri", *Turkish Studies Language / Literature*, Volume: 13/28, Fall, p. 529-551.

KİREMİTÇİ, Ferdi (2018b), "Türk İslâm Edebiyatında Manzum Menâkıbnâmeler", *ASOS Journal / The Journal of Academic Social Science (Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi)*, Yıl: 6, Sayı: 82, Kasım, s. 198-240.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, (2019), "Abdulhad Nûrî'nin Kısa Mesnevisi: 'Silsile-i Meşâyih-i Halvetiyye'", *Sivas Kongresinin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu - IV, Dil ve Edebiyat*, (Editörler: Hakan Yekbaş-Ahmet Yüksel), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası, s. 131-146.

KÜÇÜK, Raşit, (2001), "İsnad", *TDVİA*, Cilt: XXIII, İstanbul, s. 154.

Mehmed Sâmi', (1316/1900) *Esmâr-ı Esrâr*, İstanbul: Cemâl Efendi Matbaası.

MERAL, Arzu, (2018), "Silsile-i Neseb (Nesep Silsilesi)", *Seyyid Nizâm Hz. ve Seyyid Nizâm Külliyesi*, (Ed.: Kamil Büyüker), İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yay. s. 58-59.

Musavvir Hüseyin (2000), *Silsile-nâme / Genealogical Tree*, Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Vakıfbank Yay.

MÜFTÜOĞLU, Hatice Vildan, (2011), *Seyyid Dîvânı (Mehmed Emin b. Mehmed Kâsım Halvetî) (İnceleme-Metin)*, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE., Isparta, Yüksek Lisans Tezi.

NİZAM, Betül Sinan (2010), *Kemâl Ahmed Dede's Verse Narrative Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ (A Verse Version In The Menâkıbü'l-Ârifîn Tradition)=Kemâl Ahmed Dede'nin Tercüme-i Menâkıb-ı Mevlânâ Adlı Mesnevisi (Menâkıbü'l-Ârifîn*

Silsilesinin Manzum Halkası, Cilt: I-II, Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Böl., Cambridge, ABD.

İbrahim Peçevî, (1283), *Târîh-i Peçevî*, Cilt: II, İstanbul, 15 Safer 1283/29 Haziran 1866.

OKTAY, Abidin, (2011), *‘İydî Baba Dîvânı (İnceleme, Metin ve Sözlük)*, Dumlupınar Üniversitesi SBE., Kütahya, Yüksek Lisans Tezi.

Osmanzâde Hüseyin Vassaf, (2006), *Sefîne-i Evliyâ*, (Hazırlayan: Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz), İstanbul: Kitabevi Yayınları.

ÖZÇELİK, Tuğba (2018), *Silsile-i Sünbülüyye (Metin-İnceleme)*, Kocaeli Üniversitesi SBE., Kocaeli, Yüksek Lisans Tezi.

ÖZÇELİK, Tuğba (2018a), “Tarikat ve Silsile Geleneği İçerisinde Bir Sünbülüyye Silsilesi”, *Edebî Eleştiri Dergisi*, Cilt: II, Sayı: II, Nisan, s. 106-113.

ÖZDEMİR, Canan, (1996), *Seyyid Nizamoğlu Divanı*, Gazi Üniversitesi SBE., Ankara, Yüksek Lisans Tezi.

ÖZTOPRAK, Nihat ve Mustafa Özkat, “Hâfız Cemâlî’nin ‘Silsile-nâme-i Tarikat-ı Aliyye-i Uşşâkî’ Adlı Muvaşşah Manzumesi”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 26, İstanbul, 2021, s. 448-490.

PAKALIN, M. Zeki, (1983), *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: MEB Basımevi.

Seyyid Nizâm-zâde Seyyid Seyfullah, (1326/1908), *Külliyat (Mi’râcü’l-Mü’mîn, Câmi’u’l-Ma’ârif, Etvâr-ı Seb’a, Silsile-i Tarikat, Silsile-i Nesebiyye, Şeref-i Siyâde, Ma’denü’l-Ma’ârif, Esrâri’l-Ârifîn, Dîvân)*, Dersa’âdet: Defterhâne-i ‘Âmire.

SOFUOĞLU, Nesrin, (2005), “Bayrâmî-Melâmî Bir Şâir: Hâşimî Emîr Osman Efendi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2015/1, Sayı: 41, s. 155-188.

SONA, Fatih, (2012), *İsmail Hikmetî ve Dîvânı*, Gazi Üniversitesi SBE., Ankara, Doktora Tezi.

SUKAN, Murat, (2005), *Seyyid Mehmed Vahyî Dîvânı’nun Bilimsel Yayını ile Eserin Şekil ve Muhteva Bakımından İncelenmesi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi SBE., İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

ŞAHİN, Ebubekir Sıddık, (2004), *Keçeci-zâde İzzet Molla'nın Divanları: Bahâr-ı Efkâr ve Hazân-ı Âsâr*, Ankara Üniversitesi SBE., Ankara, Doktora Tezi.

TAPSIZ, Meliha, (1995), *Bolulu Himmet, Divan, Manzum Tarikatname, Âdâb-ı Hurde-i Tarikat*, Gazi Üniversitesi SBE., Ankara, Yüksek Lisans Tezi.

TAŞ, Hakan, (2004), *Vahyî Divanı ve İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi SBE., İstanbul, Doktora Tezi.

TATÇI, Mustafa, (2009), "Senâyî Hasan Halvetî'nin Divânı ve Manzûm Bir Celvetiyye Silsilenâmesi", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VI*, 06-09 Kasım 2008, Cilt: 1, İstanbul, s. 339-376. (https://www.uskudar.bel.tr/userfiles/files/1.cilt/6_sempozyum_cilt_01.pdf)

TAVUKÇU, Orhan Kemal, (2020), *Dede Ömer Rûşenî Dîvânı*, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yay. (<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/73031,dede-omer-rusenidivanipdf.pdf?0>)

Tayyâr-zâde Ahmed Atâ, (1293/1876), *Târîh*, Cilt: IV, İstanbul, 25 Rebiülâhir 1293/19 Mayıs 1876.

TEKİN, Havva İskender, (2019), *Ahmed Müsellem Edirnevî'nin Şerh-i Kasîde-i Şumû-ı Lâmi' İsimli Eseri (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi SBE., İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

TOSUN, Necdet (2009), "Silsile", *TDVİA*, Cilt: 37, İstanbul, s. 206-207.

ULUSOY, Ayşe, (2004), *Sûzî Divanı (Tenkitli Metin Neşri)*, Cumhuriyet Üniversitesi SBE., Sivas, Yüksek Lisans Tezi.

USTA, Muhiddin, (2006), *Tabibzâde Mehmed Şükrî ve Silsilenâme-i Sûfiyye İsimli Eseri*, Marmara Üniversitesi SBE., İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

UZUN, Yunus Emre, (2019), "Giritli Dîvân Şairi Ahmed Meâbî Efendi ve Dîvânındaki Manzum Halvetî Silsilenâmesi", *Ankara Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi*, 04-06 Ekim 2019 Ankara, Sosyal ve Beşeri Bilimler Tam Metin Kitabı, (Editörler: Fidan Gasımova-Dilrabo Abdazımova), IKSAD Yay., Ankara, s. 445-461. https://753d5f54-1e4f-437a-9e75-5baa8a89b3f.filesusr.com/ugd/614b1f_7a130feae61a4d6fa97fb8088c9db1a2.pdf

UZUN, Yunus Emre, (2020), XVIII. *Astr Şairi Ahmed Me'âbî Dîvânı (Metin-İnceleme-Dinî ve Tasavvufî Tahlil)*, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi SBE., Ankara, Yüksek Lisans Tezi.

ÜNAL, Mehmet ve Nurettin Çalışkan, (2014), "Bir Sûfî Şairin Şiiri: Haşim Baba Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2014/2, Sayı:20, s. 231-240.

ÜNLÜTÜRK, Nesrin, (2004), *Hâşimî Emîr Osman Dîvañesi (Metin-Muhtevâ-Tahlil)*, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE., İzmir, Yüksek Lisans Tezi.

ÜNVER, İsmail, (1994), "Galata Mevlevî-hânesi Şeyhleri", *Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies*, Cilt: XIV, İstanbul, s. 195-219.

YALÇINKAYA, Mehmet Akif, (2008), *Bandırmalızâde Hâşim Baba Dîvânı (Metin-İnceleme)*, Uludağ Üniversitesi SBE., Bursa, Yüksek Lisans Tezi.

YAVUZ, Sevgi, (2012), *Cemaleddin Mahmud Hulvî Divanı (Metin-İnceleme)*, İstanbul Üniversitesi SBE., İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

YILDIZ, Alim, (2015), *Kazancızâde Emin Edîp Hayatı Şiirleri*, Sivas: Sivas Belediyesi Yay., Nisan.

YILDIZ, Fatih (2005), *Abdullah Ferdî (ö. 1857) ve Tercüme-i Hadîka-i Nediyye Adlı Eseri ile Hasan Sezâî'nin Bir Gazeline Yaptığı Şerh*, Marmara Üniversitesi SBE., İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

YILDIZ, Musa (2009), "Sinoplu Safâyî ve Vesâyâ-yı Şeyh Vefâ Adlı Manzûmesi", *Bir Semte Vefa*, (Editör: Bilge Özel ve Yunus Uğur), İstanbul: Klasik Yayınları, s. 141-154.